Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ◆ 213 ◆ П'ятниця, 1 листопада 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

НАШЕ СТАВЛЕННЯ ДО РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ

12 — 13

Осип Дяків-Горновий:

«Перебудова СРСР на незалежні держави — це найсправедливіша і найпрогресивніша розв'язка національного питання, бо вона в корені підтинає російський імперіалізм і створює можливість для всебічного розвитку кожного народу».

НАЙМОЛОДШИЙ З КАНДИДАТІВ

Учора Центральна виборча комісія по виборах Президента України та проведенню референдуму зареєструвала Володимира Гриньова, заступника Голови Верховної Ради України, члена партії Демократичного відродження України кандидатом у Президенти республіки.

На підтримку цього 46-річного кандидата у Президенти надійшло 102 тисячі 282 підписи громадян України.

Після одержання посвідчення про реєстрацію Володимир Гриньов відповів на численні запитання журналістів.

РОСІЯНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

У Харкові створено товариство «Росіяни за незалежність України». Завдання товариства випливають з назви. Його представники вважають, що крім політики, якої зараз не уникнути товариство перш за все повинно займатись духовним і культурним відродженням російської нації в Україні. Подібно до того, як товариство української мови та культури «Славутич» у Москві. Товариство нараховує вже кілька десятків активістів — фізиків, журналістів, інженерів, лікарів.

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДЕСАНТ

Направити своїх представників за кордон для роз'яснення планів радикальних економічних реформ вирішив президент РРФСР Єльцин. Так, цієї суботи російський міністр закордонних справ Козирєв вилетить до США, щоб передати президенту Бушу особисте послання Єльцина. До Італії й Великобританії поїде віце-президент Руцький, а ФРН і Францію відвідає держсекретар Бурбуліс.

У ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

31 жовтня відбулося засідання Президії Верховної Ради України.

На засіданні обговорено питання про звернення Центральної виборчої комісії по виборах Президента України та з всеукраїнського референдуму щодо порядку участі військовослужбовців у цих важливих політичних акціях і ухвалено постанову про регулювання телерадіопередач по висвітленню підготовки та проведення всеукраїнського референдуму і виборів Президента України. Обговорено питання про підготовку проектів Цивільного, Цивільно-процесуального, Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Торгового кодексу України та інших законопроектів. Прийнято постанову про Державну програму охорони навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів України.

Вирішено урочисто відзначити 22 листопада ц. р. — 125-річчя з дня народження М. Грушевського. Обговорено проект Концепції організації діяльності міжпарламентської депутатської Комісії (групи) України та Росії і утворено українську частину цієї комісії.

Президія одностайно ухвалила проект Декларації прав національностей України і вирішила винести її на розгляд сесії Верховної Ради.

Розглянуто ряд інших питань державного життя республіки.

Вів засідання Президії Голова Верховної Ради України Л. Кравчук.

ВЧОРА Голова Верховної Ради України Л. Кравчук прийняв делегацію «Дойче банк АГ» (ФРН). Л. Кравчук охарактеризував гостям соціально-політичні та економічні проблеми, які стоять перед Україною, розповів про діяльність її парламенту, спрямовану на заохочення іноземних інвестицій в економіку республіки. Бізнесмени, у свою чергу, поділилися думками щодо перспектив розширення німецько-українських зв'язків.

ПІД головуванням Прем'єр-міністра України В. Фокіна 31 жовтня відбулося засідання Кабінету міністрів України. Для участі в ньому були запрошені голови обл(міськ)виконкомів та державних комітетів, керівники державних концернів і об'єднань, залізниць, ряду республіканських організацій, народні депутати України.

Розглянуто проекти Основних напрямів економічного і соціального розвитку та республіканського бюджету України на 1992 рік.

ЦЕНТР ВЖИВАЄ ЗАХОДІВ

У відповідь на рішення Верховної Ради України створити на базі внутрішніх військ Республіканську гвардію, центр вживає контрзаходів. Як стало відомо кореспонденту УЦАІ з добре поінформованих джерел, з 1 листопада Міністерство внутрішніх справ СРСР припиняє фінансування внутрішніх військ, дислокованих на Україні. Наступний крок Москви — розпорядження, яке надійшло в одну із частин ВВ про відправку до Росії штатної бронетехніки. І, зрештою, останнє — командуючий внутрішніми військами країни генерал-лейтенант В. Саввін надіслав Голові Верховної Ради України Л. Кравчуку листа, в якому вказано, що прийняття Закону про Республіканську гвардію України є антиконституційним актом і що подальшу долю внутрішніх військ МВС СРСР визначить Держрада СРСР на найближчому засіданні.

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

Левко ЛУК'ЯНЕНКО:

«СПОВІДЬ У КАМЕРІ СМЕРТНИКІВ»

6

ХІБА ЩО СОВКОВУ ЛОПАТУ

ОТЖЕ, ПРИВАТИЗАЦІЯ... А ЯК БУДЕ З НЕЮ НА ШАХТАХ — АДЖЕ ВОНИ ЗБИТКОВІ? ЩО ПРИВАТИЗУВАТИ ШАХТАРЕВІ — СОВКОВУ ЛОПАТУ?

Продовжено передплату на «Голос України» до 15 листопада. Індекс українського видання 60955, російського — 60997. Ціна на 1992 рік — 19 крб. 80 коп.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, бул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-61

листів — 441-82-05, 441-29-61

економіки — 441-88-07

аграрний — 441-86-18

міжнародний — 446-91-20

охорони здоров'я — 441-88-06

соціальних питань — 441-88-05

екології — 441-88-59

культури — 441-86-44

спорту — 441-88-08

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20

історії України — 441-88-62

військових питань — 441-88-52

реклами — 441-89-44

бухгалтерія — 441-84-00

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 157.100

Передплатна ціна на рік 19 крб 80 коп

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках

ЗНОВУ НИЗИ НЕ ХОЧУТЬ, А ВЕРХИ НЕ МОЖУТЬ?

Денне і вечірнє засідання 30 жовтня

Після першої перерви депутати, не звертаючи уваги на головуючого І. Плюща, вчитувалися у «бомбу» «Кози» «Парламент України: розпродаж оптом і вроздріб». Газета попереджає — назріває парламентська криза. Буваючи на пленарних засіданнях і спілкуючись в кулуарах з депутатами, часто ловив себе на думці, що серед парламентаріїв багато «вчорашніх». А після серпневих подій у Москві, спостерігаючи за мімікрією набудючених лідерів сумнозвісної «групи 239», зрозумів: така Верховна Рада ніколи не стане народною. І наївно думати, що після серпневого похорону комунізму совість і сором змусять захисників «принципів та ідеалів» подати у відставку. Валентина Семенівна сиділа й сидітиме в союзному парламенті до останнього.

Дивні метаморфози відбуваються і з Народною Радою. Вчора ще безкомпромісна і чесна, вона, здається, захворіла на парламентську анемію. Може, і справді так розміщують людей теплі крісла, гроші, закордонні поїздки і купівля дефіцитів у підвалі готелю «Жовтневий»?

Багато серед депутатів і уражених «зоряною хворобою». Народ голосував за безробітних «демократів», сподіваючись, що віддає голоси гнаним і скривдженим борцям за народне щастя. Але, почепивши депутатські значки, «скривджені» уявили себе інтелектуальною елітою нації, змагаючись один з одним у вмінні красиво говорити та позувати перед об'єктивом телекамер. От і вийшло: народ живе своїми проблемами, депутати — своїми.

Люди терпляче (поки що) чекають радикальних змін у роботі парламенту, припинення безплідної говорильні, прийняття дієздатних законів, які б реально поліпшували життя. Таких, як Закон про пенсійне забезпечення, на розгляд якого депутати й витратили увесь час денного та вечірнього засідань 30 жовтня.

Тринадцять мільйонів наляканих зростанням цін пенсіонерів, мабуть, затамувавши подих, слухали дебати під час обговорення в другому читанні проекту цього Закону. Перший огріх у проекті помітили депутати Слєднєв та Алтунян. Встановлюються пенсії дітям-інвалідам у відсотках до мінімуму, але сам мінімум поки що не визначено. Отож статтю 6 зняли на доопрацювання. На жаль, така доля спіткала ще не одну статтю проекту, про який І. Плющ сказав: «Ринкова економіка йде, а тут такими фразами понаписувано, які існували в законодавстві до 1955 року».

Проект Закону справді «сирий». До кінця не зрозуміло, як і кому виплачуватимуться додаткові пенсії, з яких коштів складатиметься страховий фонд, які професії вносяться до спеціального переліку шкідливих.

Відомо, що військовослужбовці йдуть на пенсію в 45 років. Зрозуміло, що той, хто понюхав пороху в Афганістані, заслужив право йти «на дембель» і в тридцять. Але ж у війську дослужуються до чималенької пенсії мільйони офіцерів, які, окрім складів з онучами та тушонкою, нічого більше не бачили. Але ж хіба менше заслужив піти від печі раніше як у 50 років металург? Депутати доповнили проект Закону про пенсійне забезпечення статтею, за якою при наявності двадцяти років «гарячого стажу» металурги мають право йти на відпочинок у 47 років.

Мінімальний розмір пенсій Кабінетом міністрів планується підняти до 220—256 карбованців. Резонне запитання: а де ж брати кошти на підвищення? Джерел фінансування багато. На додаток до традиційних — кошти колишнього Мінатоменерго і колишньої КПУ.

Багато дискусій точилося довкола пенсій інвалідам з дитинства, багатодітним матерям, інвалідам війни та праці, репресованим і реабілітованим. Депутат О. Гудима запропонував ввести до переліку осіб, які мають право йти на пенсію з неповним стажем, переселенців із Західної України, яких депортували до Сибіру, а потім повернули додому. Вже літні люди, вони мають тільки по сім-десять років трудового стажу, адже рабська праця на лісорозробках у сталінських «артеках» за труд досі не вважалася. То було покарання за те, що народилися українцями. Пропозицію Гудими підтримали.

Депутат П. Осадчук, обговорюючи статтю 38 проекту Закону щодо членів сім'ї, які вважаються утриманцями, запропонував зробити поправку: «Дружина померлого, яка прожила в подружжі 25 років і виховала не менше двох дітей, була помічником свого чоловіка у веденні наукової, творчої і громадської роботи, має право на пенсію». Як приклад духовного співавторства він наводив Ольгу Хоружинську, дружину Івана Франка, Марію Сосюру, Олену Боннер. На жаль, лише 111 депутатів проголосували за цю поправку.

В цілому обговорення проекту Закону про пенсійне забезпечення в другому читанні дало менше відповідей, аніж поставило запитань. Чи усвідомлюють депутати, що павловська реформа цін перетворила мільйони пенсіонерів в жалюгідних жебраків? Чи розуміють, що запланований пенсійний мінімум 220—256 карбованців дорівнює 30 карбованцям брежнєвської доби? Чи знають, що після серпневої ейфорії «низи» дедалі частіше згадують говорухінське «так жити не можна»?

Уже після вечірнього засідання у фойє якийсь депутат, затиснувши в руці газету, закликав дати рішучу відсіч «Козі». Намагаючись щось прочитати на її шпальтах, я вгледів лише одну фразу: «Чому мовчиш ти, народе України?».

І справді — чому?

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

ЧИ БУДЕМО МИ ВЛАСНИКАМИ?

Ранкове засідання 31 жовтня

Депутати розглянули «Концепцію роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду», запропоновану Кабінетом міністрів республіки спільно з Комісією Верховної Ради України з питань економічної реформи і управління народним господарством. Доповідали держміністр з питань власності і підприємництва України В. Лановий та секретар вказаної комісії, депутат О. Барабаш (Дніпропетровщина). Парламентарії приступили до обговорення.

Отже, концепція є, і, так би мовити, слава Богу. В. Лановий, характеризуючи документ, повідомив, що передбачаються швидкі темпи приватизації й роздержавлення (від 1,5 до 5 років) і один, змішаний, метод передачі державної власності в руки громадян: частину передати безплатно, частину — за гроші громадян чи створених ними господарських об'єднань. Це передбачає передачу підприємств у власність трудових колективів і роздачу цінних паперів (сертифікатів, купонних чеків, бонів), на які можна придбати певну частку майна, або інвестувати їх у виробництво, але не можна продати чи передати в інші руки. Отже, одержать всі, а далі, як сказав депутат І. Юхновський (Львівщина), то вже справа розуму, підприємливості й ініціативності кожного. А щоб не обійти навіть тих, хто не працює на підприємствах матеріального виробництва (таких в Україні понад 77 відсотків), вирішено цінні папери роздавати всім, щоб не було більше у нас безіменної загальнонародної власності (типу «все — наше, але нічиє»). А суть змішаного методу проведення приватизації й роздержавлення в тому, що частину сертифікатів будуть продавати по досить низькій ціні і тільки на наступних етапах цінні папери видаватимуться безплатно найзнедоленішим верствам населення. Можуть придбати цінні папери й іноземні громадяни, але тільки за конвертовану валюту, і хочеться знати, як же будуть конкурувати громадяни України з їхніми «дерев'яними», наприклад, з американцями, в яких у гаманцях долари?

Все це стосується і приватизації землі: вона теж перейде у власність тих, хто на ній працює.

Механізм проведення приватизації й роздержавлення буде викладено й визначено в цілому пакеті законів про приватизацію підприємств, про приватизацію землі, про іноземні інвестиції, про перетворення колгоспів та підприємств споживчої кооперації, про дію цінних паперів, про використання коштів від приватизації тощо. Безплатно буде приватизовано (в усякому разі так запропоновано) більшу частину державної власності. Скільки це буде в процентному відношенні, певно, визначить окремий відповідний закон.

Приватизувати й роздержавити заплановане все, окрім того, без чого не може функціонувати держава. А саме — окрім майна органів державлади і управління, правопорядку, державної безпеки, армії, золотого і валютних фондів, державних матеріальних резервів. Буде й спеціальний перелік окремих об'єктів державної власності, визначений Кабінетом міністрів і затверджений парламентом і який не може бути оцінений за встановленою концепцією методикою.

Продаватимуть нам державну власність фонди державного та комунального майна та їхні відділення на місцях. Для того щоб ми все-таки розібралися в тому, що нам робити з тими цінними паперами, про які ми тільки в літературі читали та в кіно бачили, будуть створені інвестиційні фонди, довірчі товариства, холдинги-компанії. Вони й підкажуть та проконсультують. Хочеться тільки, щоб чиновники в тих установах, як мінімум, самі знали, що говорити людям.

Основними формами роздержавлення передбачено акціонування та продаж частини акцій громадянам, оренда підприємств, обмеження втручання держави в процес ціноутворення, скасування примусового держзамовлення, відмова від дотацій, субсидій і гарантованих кредитів (щоб власники не чекали чиєїсь ласки, а самі «крутилися»). Формами приватизації визначено купівлю-продаж неподільних майнових комплексів за конкурсом або на аукціоні (щоб був усе-таки якийсь державний грошовий фонд), акцій і часток загального капіталу, викуп майна, зданого в оренду, викуп майна трудовим колективом, безплатна передача окремих підприємств. Депутати, які виступили під час обговорення, схвально сприйняли чітке визначення саме цих форм окремо для роздержавлення і окремо для приватизації, бо ці процеси за всієї схожості кінцевих результатів все-таки різні, зокрема, тому, що під час роздержавлення держава може зберегти за собою частку акцій, а то й весь їх контрольний пакет.

Окремо постало питання приватизації землі. Депутат Л. Яковишин (Чернігівщина) досить різко виступив проти «більшовицьких» підходів до цього специфічного питання: спершу силоміць заганяли до колгоспів, нині дехто хоче силоміць усіх розігнати по фермерських хуторах. Звичайно його, директора радгоспу-технікуму, керівника-аграрника легко звинуватити в «доперебудовному мисленні», але хіба нема резонів у його аргументах? Наприклад, у такому твердженні, що фермерство у нас «не йде» не тому, що селяни ледачкуваті, а тому, що нема матеріальної бази, а всі розмови про «малу механізацію» так і залишилися розмовами. І, на жаль, як не хотіли б ми мати міцні фермерські господарства, а основну частину сільгосппродукції здають державі колгоспи. Це факт, і доки не буде реальних механізмів для впровадження фермерства та матеріальної бази для фермерів, доти всі «ультрареволюційні» фрази і заклики тільки ними й залишаться. Особливо там, де колгоспи мають силу. Обережні українські селяни-хлібороби переважною більшістю своєю не будуть ризикувати й шукати добра від добра. Це теж психологічна реальність наших попередніх років господарювання і з нею не можна не рахуватися.

Депутати обговорили концепцію дружно і конструктивно, а отже, є надія, що й ця проблема зрушиться з мертвої точки.

Володимир СКАЧКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

ДАЙ НАМ, БОЖЕ, ТЕРПІННЯ І ХОЧ ТРІШКИ КУЛЬТУРИ

Деякі думки після поїздки Голови Верховної Ради України Л. Кравчука на Криворіжжя

Кілька днів тому Голова Верховної Ради України Л. Кравчук провів напружену роботу в Криму і Одесі. Саме роботу, а не просто зустрічі. Згадаймо, яке протистояння створилося останнім часом на півострові між росіянами, українцями і татарами «завдяки» авантюрним політичним силам, що кликали до переділу територій і розбрату між людьми. І ось численні зустрічі Голови Верховної Ради з робітниками, селянами, інтелігенцією, депутатським корпусом принесли жадану звістку: людські пристрасті поступово вщухають, народи Криму замість територіальних суперечок рішуче взялися за головну проблему: піднесення економіки. Це наочно показало, що політика, яку проводить Л. Кравчук, здатна консолідувати народ, вберегти нас від найстрашнішого — міжнаціональних конфліктів.

І ось знову — поїздка. Тепер до робітничого міста Кривого Рога, куди його запросили працівники профспілки металургів та гірників України. І знову багато зустрічей з простими людьми прямо на вулицях міста, на заводах, у рудному кар'єрі, в Палаці культури. І все це — за один день! Просто диву даєшся, де беруться сили в керівника українського парламенту.

А ще ж він веде сесію Верховної Ради, проводить активні зустрічі з представниками сусідніх республік, держав.

...Прямо з літака, ще не було й дев'ятої ранку, Л. Кравчук вирушив на один з найбільших гігантів промисловості України, комбінат «Криворіжсталь» та коксохімічний завод. У цехах підприємств, серед спалахів сліпучого металу й вугільного пилу Леонід Макарович відповідав робітникам на десятки непростих запитань, разом з ними аналізував сьогоднішній стан економіки, заглиблювався у злободенні проблеми розвитку цих провідних галузей нашої індустрії. Ось кілька характерних діалогів.

— Цех, у якому ми зараз знаходимось, і металургійний завод, куди прямуємо, це спільний концерн із фірмою «Холдінг», який сміливо може вистояти в цих непростих умовах. За рахунок своєї продукції він здатний купити достатню кількість вугілля і взагалі енергоресурсів, щоб пом'якшити ту кризу з вугіллям, до якої призвели шахтарські страйки.

Л. Кравчук. Але ж подібним об'єднанням треба надати право вільно шукати вигідних партнерів, як цього вимагають закони ринку.

— Звичайно, це одна з найголовніших проблем, оскільки деякі гальма нас ще добре тримають. Але щоб швидше дійти до вільної економіки, нам треба мати цілий пакет законів, які б розв'язали руки вільному підприємництву.

Репліка:

— Леоніде Макаровичу, у нас, фактично, не прийнято жодного закону в сфері економіки, який став би нашим надійним помічником. Самі розмови з трибун сесії. Пробачте, але вже противно дивитися телевізор — самі балачки про ДКНС, про що завгодно, тільки не про економіку. Ви там передайте своїм депутатам, що хай скоріше припиняють політичні чвари й беруться за діло. Так і скажіть: робітники нині на найвищій стадії напруження. Ще трохи, і терпець урветься. І ми спитаємо кожного, хто любить красуватися на трибуні, що він доброго зробив для людей і для чого ми його годуємо, витрачаємо здоров'я серед цієї куряви і протягів.

— Моє прізвище Шаповалов. Зверніть серйозну увагу на договірні зобов'язання. Вугілля йде з перебоями, фактично нові печі розсипаються, а окремі взагалі зупиняються. Ще трохи, і ми розвалимо металургію. А це буде крах для всієї республіки.

Л. Кравчук. Цього допустити ми не маємо права. Але не треба тішитися ілюзіями, що хтось нам щось дасть тільки на підставі підписаних угод. Треба шукати надійних партнерів, виходити з ділових інтересів. І ми шукаємо їх. У Кузбасі, наприклад, навіть за кордоном. Зрештою, вашу продукцію, а я знаю, що вона має попит за кордоном, можна вигідно продати і забезпечити себе вугіллям. Але давайте все-таки не поспішати рвати відносини з Донбасом — при вигідному партнерстві він ще здатний добре нам допомогти.

Біля доменної печі:

— Леоніде Макаровичу, ми свого часу, коли нас силували шахтарі до страйку, на заклик Верховної Ради виявили витримку. І що ж тепер маємо? Шахтарі одержують по тисячі на місяць, а у нас старший горновий — 700 карбованців, за які нічого не купиш. Робота тут не легша, ніж на шахті, а оплата ось така. Чому Верховна Рада тепер про нас забула, чому не приймає закон про пенсії? Напевне, ви не зацікавлені, щоб кидали роботу найкваліфікованіші робітники?

Л. Кравчук. Для цього ми й приїхали сюди, щоб разом з вами, профспілками, директорами підприємств вирішити, як бути далі, як допомогти людям у цей скрутний час. Це питання ми неодмінно винесемо на Верховну Раду і Кабінет міністрів. Становище таке, що, справді, треба не говорити, а діяти.

Віктор Гіренко:

— У мене таке запитання. Я будівельник, живу в сільській місцевості. Умію сіяти й жати, корів годувати, птицю вирощувати, словом, хотів би стати фермером. Але ж не дають цього зробити! У районі десь із десяток фермерів, і то їм палиці в колеса ставлять. І я не можу одержати кількох гектарів землі. Що то за Верховна Рада, яка не може примусити місцеву владу підтримати фермерів?

Л. Кравчук. Я цілком за розвиток фермерства. І допоможу вам особисто, коли цього так прагнете. Де тут представники міської Ради? Я прошу вас негайно розглянути прохання Віктора Степановича і вирішити все по закону й справедливості.

Звичайно, не обійшлося та й не могло обійтися тут, на Криворіжжі, без розмови про екологію, про захист жінок і сімей, про житлові та інші проблеми. Як і на таку ось тему, що прозвучала на зустрічі в Будинку культури, де зібралися сотні, а може, й тисячі людей, коли врахувати, що зустріч транслювалася на міську площу. А запитання прозвучало так: коли ми дочекаємося приватизації? На це Леонід Макарович відповів так:

— Закон про приватизацію і роздержавлення ми скоро приймемо, думаю, навіть на цій сесії. А механізми приватизації можуть бути найрізноманітнішими. Скажімо, передача землі чи підприємства в оренду з наступною оплатою або викуп через продаж цінних паперів. Як і роздача якоїсь частини майна безплатно, щоб люди могли добре працювати. Форми можуть бути й інші, але головне, щоб кожна людина мала рівні стартові умови, мала право на придбання тієї частки власності, до якої причетна.

І знову зустрічі й дискусії на вулицях, біля магазинів, на підприємствах і біля їхніх воріт. Скрізь — відвертість, щирість, теплота і гостинність.

Але не обійшлося й без ложки дьогтю. Під вечір до Кривого Рога прибуло кілька автобусів із львівськими й тернопільськими номерами. І в натовп полетіло: «Кравчука — на шибеницю!» Чи не знайомий нам з попередніх часів прийом? Виходить, що прихильникам інших кандидатів не надовго вистачило інтелігентності і вони відмовилися від цивілізованих норм ведення передвиборної боротьби? Гірко це визнавати. Хоч упевнений, що народ України, як це трапилося і в Кривому Розі, рішуче не підтримає подібних екстремістських випадів. Та й кандидатам у Президенти, за якими стоять подібні «бійці», навряд чи це стане доброю послугою.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
парламентський оглядач «Голосу України».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

СПІЛЬНА ЗАЯВА ДЛЯ ПРЕСИ

про переговори державних делегацій України і Російської Федерації від 30 жовтня 1991 року

30 жовтня в Києві державні делегації України і Росії провели змістовний обмін думками щодо розвитку українсько-російських відносин у контексті виконання Договору між УРСР та РРФСР від 19 листопада 1990 року і Комюніке від 29 серпня 1991 року. В переговорах узяли участь: з української сторони — міністр закордонних справ А. Зленко, міністр оборони К. Морозов, перший заступник міністра фінансів В. Тентюк, заступник міністра економіки Ю. Двойних, інші офіційні особи, з російської — міністр закордонних справ А. Козирєв, державний радник з питань оборони К. Кобець, заступник міністра фінансів С. Корольов, інші офіційні особи.

Було висловлено спільний намір проводити стратегічний курс на зміцнення традиційно добросусідських відносин між Україною і Росією в усіх сферах на основі повної рівноправності, визнання і поваги суверенітету і вибору їх народів.

Докладно були обговорені питання взаємного виконання зобов'язань щодо гарантування прав людини у відповідності з міжнародними стандартами, військово-політичні питання, підходи до корінної трансформації зовнішньополітичних структур колишнього Союзу. Сторони дійшли висновку про необхідність взаємодії спільно з іншими республіками у справі проведення впорядкованого приведення колишніх союзних структур у відповідність з новими потребами із належним урахуванням інтересів кожної з республік.

Сторони погодилися створити робочі групи з метою розвитку і зміцнення політико-правової бази своїх зв'язків, розробки відповідних угод.

Особливу увагу в ході переговорів було приділено питанням ядерної зброї і звичайних озброєнь на територіях України і Росії.

Обговорювались шляхи спільних узгоджених дій у цій сфері. Російська делегація вітала Заяву Верховної Ради України від 24 жовтня «Про без'ядерний статус України»». Сторони підтвердили готовність додержання положень Договору про обмеження і скорочення стратегічних наступальних озброєнь 1991 року і Договору про звичайні збройні сили в Європі 1990 року у частині, що стосується озброєнь, розташованих на їх територіях. Україна і Росія розпочнуть спільно з іншими зацікавленими республіками необхідні кроки для найскорішого набуття чинності цих документів. Сторони вітали заходи щодо згортання і знищення ядерної зброї. Делегації України і Росії підкреслили, що питання підготовки і виконання на їх територіях угод у галузі роззброєння будуть вирішуватись за їх безпосередньою участю і з урахуванням їхніх інтересів.

Сторони будуть забезпечувати взаємний обмін інформацією і подавати один одному сприяння в реалізації зацікавленості України і Росії в безпосередній участі у загальноєвропейському процесі і європейських структурах.

Сторони констатували спільність підходів до участі в міжнародних економічних і валютно-фінансових інститутах. Україна і Росія мають намір розширити співробітництво з Міжнародним валютним фондом, Міжнародним банком реконструкції і розвитку, Європейським банком реконструкції і розвитку та іншими організаціями, а в перспективі — добиватися вступу до них.

Міністрами закордонних справ України і Росії був підписаний протокол про співробітництво і координацію діяльності між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Росії.

Прес-центр МЗС України.

Телеграфним рядком з Чернівців

НЕЛЕГКИЙ ВИБІР

Понад 150 заяв подали в облвиконком на право стати володарем колишнього приміщення Чернівецького обкому Компартії колективи вищих та середніх навчальних закладів, політичні партії, громадські організації. Музучилище імені С. Воробкевича підкріпило своє прохання телеграмами від народного артиста СРСР Дмитра Гнатюка та народної артистки України і Молдови Софії Ротару.

Сесія обласної Ради народних депутатів прийняла ухвалу на користь Чернівецького держуніверситету. А колишній будинок політосвіти передано школярам та молоді.

СВІТЛО ДАЛЕКОЇ ЗІРКИ

Лише три дні в Чернівецькому художньому музеї тривала виставка творів живописця із США, виходця з Буковини Петра Мегика. Але цього було досить, щоб чернівецькі цінителі пересвідчилися: колишній краянин — майстер світового масштабу. Одну з своїх робіт гість подарував музеєві.

СМІЛИВИЙ ЖЕСТ

На Берегометському лісокомбінаті застрайкували робітники. Іскру гніву викликала звістка про те, що адмінуправлінцям підвищується заробітна плата. Конфлікт вдалося владнати. Керівництво знайшло в собі мужність відмовитися від нових окладів.

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ!

Виставки квітів проводилися школярами Сторожинецького району й раніше. Але цьогорічна мала нове забарвлення — діти вирішили виручити від реалізації експонатів трохи коштів і перераказати їх на потреби людей, що потерпіли нинішнього літа від повені в сусідніх районах області. Милосердна акція принесла понад 600 карбованців виручки.

ХТО КРАЩЕ!

Управління головного архітектора Чернівців звернулося до істориків, краєзнавців, художників, усіх жителів міста з проханням висловити свої думки з приводу переобладнання центральної площі, де недавно було демонтовано пам'ятник В. І. Леніну. Оригінальна ідея буде взята до уваги і матеріалізована.

Василь БАБУХ.

ХТО КОМУ ЩО

Цифровий калейдоскоп

Дві нижченаведені таблиці щойно підготовлені Міністерством торгівлі України й зайвих коментарів, здається, не потребують

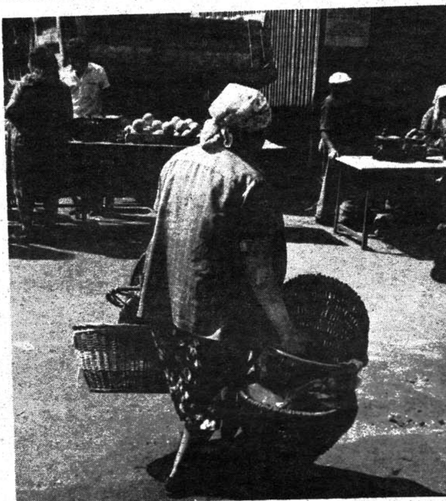

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ОБСЯГИ

взаємних поставок товарів народного споживання із країнами, що входили до складу СРСР, згідно з міжурядовими угодами на 1991 рік (в цінах 1990 року, млн. крб.)

Республіки	Ввіз в Україну	Вивіз із України
РРФСР	5500	6200
Республіка Бєларусь	770	370
Республіка Узбекистан	191	782
Казахська РСР	67	668
Республіка Грузія	343	330
Азербайджанська Республіка	384	404
Литовська Республіка	255	118
Республіка Молдова	400	190
Латвійська Республіка	290	122
Республіка Киргизстан	95	135
Республіка Таджикистан	60	148
Республіка Вірменія	390	309
Туркменська РСР	30	159
Естонська Республіка	125	95
Всього	8900	10030

ТОВАРНА СТРУКТУРА

взаємних поставок товарів народного споживання із країнами, що входили до складу СРСР, згідно з міжурядовими угодами на 1991 рік (в цінах 1990 року, млн. крб.)

Найменування товарів	Ввіз в Україну	Вивіз із України
Продовольчі товари	374	4615
Тканини	3480	737
Одяг	266	317
Взуття	37	136
Галантерея	914	350
Культтовари	826	1880
Госптовари	442	482
Спорттовари	1214	741
Ювелірні вироби	1015	710
Інші товари	332	62
Всього	8900	10030

ЯКБИ ЦЕ СТАЛОСЯ НЕ В НАС

Реалії

Такого горя, як Чорнобиль, ми нікому не бажаємо. Якби це сталося не в нас, а в цивілізованій державі, винуватець відшкодував би збитки, власними силами рекультивував би землі, переселив би людей тощо. А Мінатоменергопом колишнього Союзу РСР навіть не вибачився перед мільйонами людей, приречених на хвороби й тихе вимирання. Чи захистить нас від подібних бід закон?

Це запитання не раз виникало на нараді працівників державних органів, учених-екологів, інших спеціалістів, що відбулась у Києві з ініціативи Міністерства охорони навколишнього природного середовища. Тут розглядались питання розвитку екологічного права України.

Для нас це актуально: на порівняно невеликій території республіки, без урахування екологічних факторів, союзні міністерства скупчили великі промислові потужності з застарілими технологіями, що призвело до виснаження і деградації природного середовища. Якщо за кордоном в останні роки промислові викиди скоротилися, то в нас забрудненість атмосфери не знижується, погіршується стан річок, водосховищ, акваторій Азовського і Чорного морів. Тануть рибні запаси, втрачають родючість грунти. Зростає забрудненість продуктивних угідь хімікатами і промвідходами. Стурбованість викликають недоліки у веденні лісового, мисливського господарств, організації заповідної справи.

Особливо складна екологічна ситуація склалася в Донбасі та Придніпров'ї. На ці регіони припадає близько двох третин усіх викидів забруднюючих речовин в атмосферу та скидів забруднених стоків у водойми.

А що ж роблять природоохоронні органи? Є штрафи. Багато штрафів. А толку мало. А про те, що існує природоохоронна прокуратура — більшість населення навіть не знає.

На думку учасників наради, щоб добитися позитивних зрушень у нашій занедбаній екологічній сфері, треба вжити невідкладних заходів — організаційних, науково-технічних, морально-виховних. І, насамперед, підвести під цю роботу міцний законодавчий фундамент. Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» започатковує роботу по формуванню екологічного права України — цілого пакета законодавчих і нормативних актів, серед яких: про охорону і раціональне використання рослинного світу, про охорону атмосферного повітря, лісовий кодекс, кодекс про надра, водний кодекс. У Мінприроді України спільно з республіканськими міністерствами і відомствами — Мінюстом, Мінекономіки, Міністерством охорони здоров'я, Мінфіном, Мінсільгоспом, Держводгоспом, Держкомгеологією, Академією наук уже розпочато таку роботу.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Ринок

А МІСТО ДУМАЄ, ЩО НЕВРОЖАЙ

Раніше на Сумському колгоспному ринку тісно було від автофургонів з дарами південних полів і садів. У цьому ж році фрукти в стійкому дефіциті, а тому й ціни безбожні. До цього доклали рук тутешні рекетири, котрі некеровану стихію ринку приборкали енергійними заходами. Відтепер — що і за скільки продавати — встановлюють круті молодики зі спортивною виправкою. Вони збирають данину — по 30 процентів від виручки з «носа». Правоохоронні органи знають про «новий порядок», але не втручаються, гадаючи, мабуть, що це і є та ринкова економіка, до якої ми йдемо.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Суми.

Ретро

КУДИ ЙДЕМО МИ З П'ЯТАКОМ

Якось літератор Щепкіна-Куперник уклала парі з літератором Мізиновою, що на один карбованець подарує їй 20 необхідних предметів, кожен з яких коштуватиме 5 копійок. І — виграла парі. Ось що було подаровано: булку, хлібину, великий в'яземський пряник, медовий пряник, плитку шоколаду, казанське мило, кокосову мочалку, чорний англійський пластир, рожевий пластир, котушку ниток, пачку голок, пачку шпильок, зошит, 10 аркушів поштового паперу і 10 конвертів, поштову марку, олівець Фабера, червоний олівець, ручку-вставку, дюжину сталевих англійських пер, гумку.

Це було 1890 року.

Євро-ІКС.

Овоч мерзне, у холодильниках пусто

Знак біди

Надзвичайні обставини, що склалися у сільському господарстві Рівненської області, змусили голову обласної Ради і її виконкому Петра Прищепу терміново виступити по обласному радіо. Вдарили перші морози, а на полях ще майже половина цукрових буряків, багато городини, не повністю викопана навіть картопля.

Найперше постраждає від цього місто, бо зимові запаси овочів і картоплі ще далекі від потреби. Та саме воно, місто, з болем говорив Петро Купріянович, і не хоче допомогти колгоспам, а значить — і самому собі. І обласна, і міська Рада неодноразово зверталися до колективів підприємств й організацій з проханням допомогти селянам на збиранні врожаю, підсобити транспортом. Відгукуються в'яло, а то й зовсім не реагують. Жодного автомобіля не виділили на збиральні роботи управління нафтопроводу «Дружба», туристська автобаза, автопідприємство облспоживспілки, авторемзавод...

...Додамо від себе. Отак уже восьмий десяток: навесні вирушаємо на битву за врожай, а восени його рятуємо. Це — у колгоспах. А у власних господарствах селяни не рятують, а збирають урожай. У них давно все надійно заховане на зиму, і без найменших спонукань. То хіба потрібні якісь інші аргументи на користь приватної власності?

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

У ЩО

...ідготовлені ...коментарів,

Цифровий калейдоскоп

ОБСЯГИ

взаємних поставок товарів народного споживання із країнами, що входили до складу СРСР, згідно з міжурядовими угодами на 1991 рік (в цінах 1990 року, млн. крб.)

Республіки	Ввіз в Україну	Вивіз із України
РРФСР	5500	6200
Республіка Бєларусь	770	370
Республіка Узбекистан	191	782
Казахська РСР	67	668
Республіка Грузія	343	330
Азербайджанська Республіка	384	404
Литовська Республіка	255	118
Республіка Молдова	400	190
Латвійська Республіка	290	122
Республіка Киргизстан	95	135
Республіка Таджикистан	60	148
Республіка Вірменія	390	309
Туркменська РСР	30	159
Естонська Республіка	125	95
Всього	8900	10030

ТОВАРНА СТРУКТУРА

взаємних поставок товарів народного споживання із країнами, що входили до складу СРСР, згідно з міжурядовими угодами на 1991 рік (в цінах 1990 року, млн. крб.)

Найменування товарів	Ввіз в Україну	Вивіз із України
Продовольчі товари	374	4615
Тканини	3480	737
Одяг	266	317
Взуття	37	136
Галантерея	914	350
Культтовари	826	1880
Господари	442	482
Спорттовари	1214	741
Ювелірні вироби	1015	710
Інші товари	332	62
Всього	8900	10030

...АЛЬЧУКА.

...ОСЯ НЕ В НАС

На думку учасників наради, щоб добитися позитивних зрушень у нашій занедбаній екологічній сфері, треба вжити невідкладних заходів — організаційних, науково-технічних, морально-виховних. І, насамперед, підвести під цю роботу міцний законодавчий фундамент. Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» започатковує роботу по формуванню екологічного права України — цілого пакета законодавчих і нормативних актів, серед яких: про охорону і раціональне використання рослинного світу, про охорону атмосферного повітря, лісовий кодекс, кодекс про надра, водний кодекс. У Мінприроді України спільно з республіканськими міністерствами і відомствами — Мінюстом, Мінекономіки, Міністерством охорони здоров'я, Мінфіном, Мінсільгоспом, Держводгоспом, Держкомгеологією, Академією наук уже розпочато таку роботу.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

...олодильниках пусто

...значить — і ...обласна, і місь... ...разово зверта... ...ів підприємств ...проханням до... ...на збиранні ...бити транспор... ...ся в'яло, а то ...агують. Жодно... ...не виділили на ...оти управління «Дружба», ту...база, автопідприємство облспоживспілки, авторемзавод...

...Додамо від себе. Отак уже восьмий десяток: навесні вирушаємо на битву за врожай, а восени його рятуємо. Це — у колгоспах. А у власних господарствах селяни не рятують, а збирають урожай. У них давно все надійно заховане на зиму, і без найменших спонукань. То хіба потрібні якісь інші аргументи на користь приватної власності?

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

Ринок

А МІСТО ДУМАЄ, ЩО НЕВРОЖАЙ

Раніше на Сумському колгоспному ринку тісно було від автофургонів з дарами південних полів і садів. У цьому ж році фрукти в стійкому дефіциті, а тому й ціни безбожні. До цього доклали рук тутешні рекетири, котрі некеровану стихію ринку приборкали енергійними заходами. Відтепер — що і за скільки продавати — встановлюють круті молодики зі спортивною виправкою. Вони збирають данину — по 30 процентів від виручки з «носа». Правоохоронні органи знають про «новий порядок», але не втручаються, гадаючи, мабуть, що це і є та ринкова економіка, до якої ми йдемо.

Віталій МАКСЮТЕНКО.
Суми.

Ретро

КУДИ ЙДЕМО МИ З П'ЯТАКОМ

Якось літератор Щепкіна-Куперник уклала парі з літератором Мізиновою, що на один карбованець подарує їй 20 необхідних предметів, кожен з яких коштуватиме 5 копійок. І — виграла парі. Ось що було подаровано: булку, хлібину, великий в'яземський пряник, медовий пряник, плитку шоколаду, казанське мило, кокосову мочалку, чорний англійський пластир, рожевий пластир, котушку ниток, пачку голок, пачку шпильок, зошит, 10 аркушів поштового паперу і 10 конвертів, поштову марку, олівець Фабера, червоний олівець, ручку-вставку, дюжину сталевих англійських пер, гумку.

Це було 1890 року.

Євро-ІКС.

Щось новеньке!

ПРЕСА СПРЕСОВУЄ РЯДИ

Закон про пресу діє понад рік, а проблем не поменшало: з папером катастрофа, грошей катма, та й протидія вільному слову не зникла. Республіканський Закон про пресу буде завтра, а жити треба вже сьогодні. Тому представники ділової преси об'єдналися у незалежну гро...ську орга...ю, наз... «Украї...им клубом ділової преси». Головою обрано редактора газети «Контракт» О. Тертичного, заступником — редактора «Ініціативи» Г. Зарічанського.

Серед завдань Клубу — сприяння розвиткові ринку та підприємництва на Україні, підвищення рівня ділової й правової культури підприємців, розповсюдження необхі... їм інфор..., юр...дичний та соц...ний захист членів Клубу, спілкування з колегами за межами України. Планується створення власних комерційних структур. Втім, клуб тримає двері відчиненими для всіх творчих колективів та с...мих журн...стів, зап...є до с...аці інші ...орчі спілк... та об'єднання. Тимчасово Клуб працює у редакції газети «Контракт». Поштова адреса: Київ-42, Раєвського, 36, 5-й поверх, тел. 268-72-29.

Сергій ТЕНЬКОВ, відповідальний секретар Клубу.

Ко...тко

КУПОНИ ДЛЯ АТОСА

У Харківському цирку створено притулок для звірів, які вийшли на пенсію за віком і не можуть себе прогодувати, виходячи під світло рампи. Створено купонний фонд, в який артисти вносять добровільні внески, збираються гроші на їжу. Тут поселилися чорний тер'єр Атос, гепард Том, білі пуделі.

...А ЧОБОТИ — ПИРОЖНИК

Нетипові для чорної металургії легкі споруди з'явилися на території Маріупольського комбінату «Азовсталь»: спільно з італійською фірмою «Підзетта» та її партнером, польською фірмою «Будекс», азовстальці почали будівництво сучасного цеху по випуску кухонних меблів, розрахованого на 20 тисяч комплектів щороку.

Укрінформ.

Не дрібниці життя

НЕ СТАНЬМО «ЯКАМИ»...

або Про національну гордість кримських ве...

Пригадуєте із шкільної програми: «Дружба народів не просто слова, дружба народів — це правда жива!» Хто б тоді міг подумати, що попереду у нас буде Нагірний Карабах, Сумгаїт, Баку, Фергана, Чечено-Інгушетія.., і хто може сказати, що ще попереду?

А вирішив я, що не можу не взятися за перо, на мітингу, який проходив 20 жовтня у Сімферополі, ініціатором якого була громадська організація Криму «Русское общество». З виступу у виступ чітко простежувалась думка про насильницьку «українізацію» Криму, про те, що російський народ не примусять говорити «мовою». А це в свою чергу було одним із аргументів, що лише Росія врятує Крим від «сваволі» українського брата.

Та чутки про «насильницьку українізацію» «виявилися дещо перебільшеними», як писав М. Твен... В цьому я переконався, коли завітав до кіосків «Союздруку». В жодному із семи я не знайшов те, що шукав. Спочатку запитав про рідну газету — «Голос України». «Не знаєм», «не чули», «рухівських газет не отримуємо і не розповсюджуємо». Не було, як не дивно, й інших республіканських газет, що виходять українською мовою. Зате в достатку «Волжские новости», «Демократическая Россия», «СПИД-инфо» та ще всяка всячина. Навіть «збиткового» українського тиражу «Крымской правды» і того... катма. Отака собі невеличка великодержавна інформаційна експансія. Мовляв, «спроса нет», «да и некому у нас читать на украинском»...

Одне слово, кримські великороси можуть пишатися. Російською мовою оголошуються зупинки в транспорті, транслюються передачі Кримського телебачення, навчаються діти в школах, в дитсадках... Тому й не дивно, що справді сенсацією стало відкриття першого українського класу на базі однієї з шкіл Сімферополя. А якою мовою, на вашу думку, йдуть спектаклі у Кримському українському музичному театрі? «Звичайно, українською»,— подумаєте ви. «Дзуськи», — скажу вам я. Абсолютна більшість виконується мовою «старшого брата»!

Боронь Боже, я нічого не мав і не маю проти мови великого Пушкіна, Толстого, Достоєвського. Більше того, я проти, щоб насаджувати українську мову насильницькими методами. І було б дивно, якби в один день у Криму чи на Донбасі, чи, скажімо, в Харкові всі раптом заговорили б українською. Але я і проти штучного затискування процесу національ...

Суто радянський бізнес

ВИЖИТИ МЕНЕДЖЕРУ

Протягом тижня у Києві працювала школа для менеджерів з Польщі. В групі — керівники або заступники директорів десяти приватних фірм. Їм, солідним ділкам, які мають досвід співпраці в європейських, американських та азіатських країнах, довелося прослухати курс лекцій, які знайомили бізнесменів з правилами та законами, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність українських підприємств із західними партнерами. Перед ними виступили кваліфіковані представники Київської митниці, банку, Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків України, Спілки малих підприємств Києва. З особливою цікавістю гості прослухали лекцію директора Польсько-Радянської торгово-промислової палати Якова Погребняка, який охарактеризував найважливіші тенденції у розвитку народного господарства Центрального, Донецького та інших регіонів республіки, назвав можливі сфери співробітництва для польських бізнесменів.

На заключному занятті керівники польських фірм відзначили, що прямі контакти дали їм можливість з'ясувати економічне становище України, допомогли налагодити ділові стосунки з рядом підприємств та установ.

Іван ПАСЕМКО, перекладач.

Уточнюємо

ЩО Б ТО БУЛО

Агентство «Харків-новини» розповсюдило «новину» — нібито студенти факультету журналістики Львівського університету вимагають вивчати російську мову «як іноземну». Справді, двоє студентів зробили таку спробу, але самі й відмовились від ідеї. Тим більше, що на факультеті вже впроваджене факультативне, а невдовзі буде й обов'язкове вивчення двох слов'янських мов (крім української). Справді, що було б, якби ще й російську стали вивчати так ефективно, як звикли вивчати іноземну?!

Інформагентство «Інтелект».

...ТИМ ЧАСОМ

«Просвіта» — так називається перша українська газета в Молдові, де мешкає понад 600 тисяч українців. Газета висвітлюватиме повсякденне життя цього контингенту та питання розвитку багатовікових зв'язків українців і молдован.

ТАРС.

Не дрібниці життя

НЕ СТАНЬМО «ЯКАМИ»..,

або Про національну гордість кримських великоросів

Пригадуєте із шкільної програми: «Дружба народів не просто слова, дружба народів — це правда жива!» Хто б тоді міг подумати, що попереду у нас буде Нагірний Карабах, Сумгаїт, Баку, Фергана, Чечено-Інгушетія.., і хто може сказати, що ще попереду?

А вирішив я, що не можу не взятися за перо, на мітингу, який проходив 20 жовтня у Сімферополі, ініціатором якого була громадська організація Криму «Русское общество». З виступу у виступ чітко простежувалась думка про насильницьку «українізацію» Криму, про те, що російський народ не примусять говорити «мовою». А це в свою чергу було одним із аргументів, що лише Росія врятує Крим від «сваволі» українського брата.

Та чутки про «насильницьку українізацію» «виявилися дещо перебільшеними», як писав М. Твен... В цьому я переконався, коли завітав до кіосків «Союздруку». В жодному із семи я не знайшов те, що шукав. Спочатку запитав про рідну газету — «Голос України». «Не знаем», «не чули», «рухівських газет не отримуємо і не розповсюджуємо». Не було, як не дивно, й інших республіканських газет, що виходять українською мовою. Зате в достатку «Волжские новости», «Демократическая Россия», «СПИД-инфо» та ще всяка всячина. Навіть «збиткового» українського тиражу «Крымской правды» і того... катма. Отака собі невеличка великодержавна інформаційна експансія. Мовляв, «спроса нет», «да и некому у нас читать на укра́инском»...

Одне слово, кримські великороси можуть пишатися. Російською мовою оголошуються зупинки в транспорті, транслюються передачі Кримського телебачення, навчаються діти в школах, в дитсадках... Тому й не дивно, що справді сенсацією стало відкриття першого українського класу на базі однієї з шкіл Сімферополя. А якою мовою, на вашу думку, йдуть спектаклі у Кримському українському музичному театрі? «Звичайно, українською»,— подумаєте ви. «Дзуськи», — скажу вам я. Абсолютна більшість виконується мовою «старшого брата»!

Боронь Боже, я нічого не мав і не маю проти мови великого Пушкіна, Толстого, Достоєвського. Більше того, я проти, щоб насаджувати українську мову насильницькими методами. І було б дивно, якби в один день у Криму чи на Донбасі, чи, скажімо, в Харкові всі раптом заговорили б українською. Але я і проти штучного затискування процесу національного відродження та самоусвідомлення, широкої поінформованості людей. Ми не повинні стати «манкуртами» та «яками». Пригадуєте, у В. Аксьонова в романі «Острів Крим» яками названо нову націю людей, яка сформувалася внаслідок змішаних шлюбів росіян, англійців, кримських татар. Врешті-решт, вони так і не змогли врятувати Крим від нової комуністичної навали, бо стали національно байдужими. В романі яки втратили Острів Крим назавжди. Бо народ, який втрачає своє споконвічне, національне, рідне, стає жалюгідним та немічним.

Вірю, що у житті все буде щасливіше. І на сонячному Кримському півострові пліч-о-пліч з великою російською нацією розквітатимуть нації: українська, кримськотатарська, єврейська, грецька, болгарська, німецька. Настане той час, коли дітлах-українець піде до української школи, татарин — до татарської, і це не буде сенсацією. А ввечері матері, заколисуючи немовлят, співатимуть їм колискових різними, але рідними мовами. А співатимуть вони про чисте небо, про золоті поля, про те, що всім вистачить місця на нашій землі.

Ігор КАБЛАК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Суто радянський бізнес

ВИЖИТИ МЕНЕДЖЕРУ

Протягом тижня у Києві працювала школа для менеджерів з Польщі. В групі — керівники або заступники директорів десяти приватних фірм. Їм, солідним ділкам, які мають досвід співпраці в європейських, американських та азіатських країнах, довелося прослухати курс лекцій, які знайомили бізнесменів з правилами та законами, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність українських підприємств із західними партнерами. Перед ними виступили кваліфіковані представники Київської митниці, банку, Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків України, Спілки малих підприємств Києва. З особливою цікавістю гості прослухали лекцію директора Польсько-Радянської торгово-промислової палати Якова Погребняка, який охарактеризував найважливіші тенденції у розвитку народного господарства Центрального, Донецького та інших регіонів республіки, назвав можливі сфери співробітництва для польських бізнесменів.

На заключному занятті керівники польських фірм відзначили, що прямі контакти дали їм можливість з'ясувати економічне становище України, допомогли налагодити ділові стосунки з рядом підприємств та установ.

Іван ПАСЕМКО,
перекладач.

Уточнюємо

ЩО Б ТО БУЛО

Агентство «Харків-новини» розповсюдило «новину» — нібито студенти факультету журналістики Львівського університету вимагають вивчати російську мову «як іноземну». Справді, двоє студентів зробили таку спробу, але самі й відмовились від ідеї. Тим більше, що на факультеті вже впроваджене факультативне, а невдовзі буде й обов'язкове вивчення двох слов'янських мов (крім української). Справді, що було б, якби ще й російську стали вивчати так ефективно, як звикли вивчати іноземну?!

Інформагентство «Інтелект».

...ТИМ ЧАСОМ

«Просвіта» — так називається перша українська газета в Молдові, де мешкає понад 600 тисяч українців. Газета висвітлюватиме повсякденне життя цього контингенту та питання розвитку багатовікових зв'язків українців і молдован.

ТАРС.

Телеграфним рядком з Чернігова

КОНТРАСТИ КОЛГОСПНОЇ ЗРІВНЯЙЛІВКИ

515 карбованців — такий середній заробіток у колгоспників села Ковпити Чернігівського району. У сусідньому селі Дніпровському — 130 карбованців...

ОБМІН ПО-МЕНСЬКИ

Менська школа імені Шевченка, отримавши у свою власність приміщення райкому, обміняла його на адмінприміщення агропромради як більш зручне для своїх потреб.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Отакої

ЗНОВУ ВИЛИВАТИМУТЬ?

Останнім часом ціна на нафту на міжнародному ринку перевищила 22 долари за барель (барель — приблизно 159 літрів). Причина полягає в тому, що західні експерти вважають: у наступному році поставки нафти з Радянського Союзу на міжнародний ринок значно скоротяться, або й взагалі Радянський Союз, точніше Росія, навіть експортувати нафту не буде.

Олег ЛЕУС.
Севастополь.

Думайте, куме!

БДЖОЛИ ХОЧУТЬ У ВИРІЙ

Учора на Бесарабці здибав знайомого пасічника. Ціни на його продукцію там були такі: мед — 50 карбованців за кілограм, віск — 100, пилок — 100, прополіс — 1.200. Але мій пасічник був невеселий, навіть злий. Чому? Бо на Лондонській товарній біржі ціна меду, залежно від якості, коливається від 5 до 15 доларів. «Ото, — сказав пасічник, — поїхав би я краще туди, аніж мерзнути на Бесарабці!»

— Але ж у тебе на кордоні мед заберуть...

— А що мені запропонують?

— Гм...

— Отож. А я їм міг би запропонувати долари!

І пішов геть.

Христофор ГРУША.

Подробиці

ПЛОДОВОВИГІДНИЙ РЕНЕСАНС

Після провалу антиалкогольної кампанії відродилася діяльність Котнянського заводу продовольчих товарів Житомирського району. Любителі дешевого спиртного — 3 карбованці за півлітру — мають змогу пригадати смак «Золотої осені», яка колись в народі мала ще й іншу назву, — «листья желтые», а також «Альмінської долини», виготовлених з місцевої полуниці, яблучного та інших соків. Поки що в магазинах області вино поставляють у літрових скляних банках, оскільки на підприємстві не вистачає пробок. Їх, до речі, невдовзі сюди постачатимуть з Молдови. Ще в цьому році заводом буде виготовлено 150 тонн спиртного.

Володимир ЛИЗА.
Житомир.

ПОГОДА

1—2 листопада погоду на Україні визначатиме арктичне повітря. Сьогодні у східній половині, 2 листопада на крайньому півдні республіки невеликий сніг і мокрий сніг, на решті території без істотних опадів, на дорогах подекуди ожеледиця. Вітер переважно північний, 5—10 метрів на секунду. Температура вдень від 2 градусів морозу до 4 тепла, вночі 4—9 градусів морозу, у Карпатах удень 0 — мінус 6, уночі 10—15 градусів морозу, на півдні Криму вдень 5—10, уночі 1—3 градуси тепла.

По Київській області сьогодні вдень істотних опадів не передбачається. Вітер північний, 5—10 метрів на секунду. Температура від 1 градуса морозу до 4 тепла.

Кримінальна хроніка

ПАХАНА ВЗЯЛИ НА БАТЬКІВЩИНІ

Два роки тому чернівчанин, майстер спорту по боксу, Геннадій Кожокар по-звірячому вбив людину і втік від правосуддя, пішов у підпілля. Організував банду, яка діяла в Москві, Санкт-Петербурзі, Ростові-на-Дону. Вони чистили квартири, магазини, займалися рекетом, полювали на бізнесменів — міліція ніяк не могла їх виловити.

І ось, нарешті, оперативники отримали інформацію про те, що банда має наміри прогулятися на батьківщину свого ватажка.

Шість діб буковинські міліціонери та співробітники місцевого управління національної безпеки тримали в полі зору квартиру, де став на постій пахан злочинного синдикату, але не квапилися брати. Він мав при собі чималий арсенал, підтримував зв'язок з бандою з допомогою портативної рації. «Грім» (кодова назва операції) гримнув тоді, коли злочинець спав. У лічені секунди він опинився в наручниках. З-під подушки в нього вилучили дві гранати, під ліжком знайдено обрізи, пістолети, купу патронів, балончики з нервовопаралітичним газом. Колекцію доповнював саквояж з великою кількістю валюти і радянських грошей. Взяли і бригаду пахана — в іншому кінці міста.

Володимир ДРАЮК,
працівник Чернівецького УВС,
Василь БАБАК.
Чернівці.

КОВБОЙСЬКІ ПРОГУЛЯНКИ

Наприкінці вересня обіч траси Кіровоград — Кривий Ріг було помічено дезертира, озброєного автоматом. Дезертира швидко й без жодного пострілу затримано. Але кіровоградці недовго перебували в спокої. Не минуло й місяця, як у центрі міста наряд міліції затримав місцевого жителя з пістолетом системи Марголіна й сотнею набоїв до нього.

Микола ВОЛОК,
власний кореспондент «Голосу України».
Кіровоград.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Черговий по випуску новин Костянтин ПАРИШКУРА. Тел. 441-88-26.

ДО БЕРЕГА

Серед персоналіїв майбутнього ринку перевагу чомусь віддають грошам. Мовляв, будуть свої купюри, буде і ринок.

Спроба соціального прогнозу на становлення українського ринку

Це стверджують політики у своїх «програмах», а за ними і прості люди на своїх кухонних парламентах. Невиразно, без твердих опорних акцентів чомусь гомонять на «грошову» тему економісти... Скажімо, чимало часу витратили спеціалісти на обговорення цього питання, користуючись можливостями міжнародного науково-практичного симпозіуму, який пройшов минулого вересня під девізом: «Український ринок: шляхи становлення і перспективи».

Отож, яке майбутнє чекає нас? Чи зможемо виплисти в тому бурхливому морі початкового капіталізму, який після сімдесяти років абсолютного відторгнення знову прийшов на соціальні і економічні мілини української землі? За що хапатись, куди гребти?

Звісно, до берега. Бо там маємо маяк державної незалежності, який попри всі спізнілі й передчасні «референдуми», є, здається, єдиним тривким плацдармом для українського ринку. Без незалежності національного ринку не буде. Буде якийсь інший, але не національний.

Тут треба, мабуть, пояснити, що внутрішній, тобто національний ринок, є такою ж головною ознакою незалежності, як незалежність для ринку. Маємо цілісне органічне поєднання політики і економіки. Так-от, наповнення Акта незалежності України реальним життям вже сьогодні вимагає чітко визначити — що попереду? Чи політика чи економіка? Чи віз чи воли?

Історія знає чимало спроб запрягти воза попереду коней. Що з цього вийшло, також добре знаємо. Віз, як кажуть, і нині там. Тобто на тому самому місці, звідки мав рушати. І з огляду на такий «рух» історичних подій знову говоримо про ринок, його чинники, його переваги... Тоді як решта людей на планеті облаштовується добром і збіжжям завдяки вдосконаленню ринкових відносин.

Але повернемося до грошей. Точніше, до ситуації, в яку потрапило наше суспільство завдяки перетворенням останніх десятиріч. Тепер паперових грошей багато. Їх навіть більше, ніж треба. Чому? Тому що мало товарів. Світовий обсяг доларів у купюрах не менший. Але долар стоїть міцно. Бо має під собою міцний підмурок товарної маси.

Про це треба пам'ятати, коли на всі голоси вимагаємо «своєї валюти». Припустимо, завтра вона з'явиться. Чи досить буде товарів, щоб покрити навіть початковий «викид» національної гривни? Хто сьогодні може дати вичерпну відповідь на те, чи зможемо також швидко впровадити чекову систему, яка зменшує потребу в готівці і нейтралізує тіньових ділків?

Взято, як бачимо, лише один аспект економіки. Є й інші. Настав, гадаю, час, відкинувши політичну цноту, сказати, що ринок — це багаті і бідні. І довести людям, що роздержавлення та приватизація, з якими кличуть сьогодні до ринкового берега, сприятимуть розшаруванню суспільства. На це спрямована будь-яка система, що має за основу ринок. Проводячи політику «відкритих дверей» щодо іноземних інвесторів, треба пам'ятати, що вже були на нашій землі бельгійські заводи «Провіданс», шахтарська Юзівка і страшні оповіді Франка про нафтовий бум у Галичині. Чи, може, ділові люди Заходу, які прийдуть в Україну, будуть займатися виключно благодійністю?

З огляду на це спробуємо побачити хоча б головні риси майбутнього українського ринку. Мабуть, не секрет для широкого загалу те, що вже існує наша буржуазія. Виросла вона засівом кооперативів, малих підприємств, фірм і т. ін. До речі, саме ці форми — той продукт зародкових ринкових відносин, який має ідеальну можливість безболісно (!) зрощувати елементи нової економіки і державні виробництва.

Тепер про зацікавленість щодо Союзу. Ну, може, не союзу, а якоїсь спільноти. Ринок не обмежується кордонами. Внутрішній працює на зовнішній і навпаки. Нині Україна не має ні того, ні іншого. Не має і своїх митних кордонів. Можна уявити, що буде, коли сусідня Росія «відпустить» ціни. Якщо там буханець хліба коштуватиме, скажімо, десять карбованців, а в нас копійки, то де його, той буханець, вигідніше купити? Отож, що з'явиться раніше — міцний кордон чи якась спільнота або союз, в якому єдина цінова політика? Які важелі будуть тримати наш національний ринок вже завтра?

Прогноз, навіть виважений, має одну ваду — він може не справдитись.

Кажучи про те, що чекає нас у майбутньому, і маючи за основу розвиток ринкових відносин, мабуть, слід зазначити, що знову і знову Україна втрачає час. А, отже, і вирішальний шанс для становлення власної економіки. Причиною, як не дивно, можна назвати рішення про проведення референдуму саме 1-го грудня. Воно з'явилося, як пам'ятаємо, на тлі подій після путчу в Москві і набрало чинності як головний політичний дороговказ. Народ має визначитися — чи за незалежність чи проти. Дозвольте запитати — незалежність від кого? Вже майже два місяці, як не існує СРСР. Вже вісім суверенних держав підписали новий економічний договір. Вже є західні посли у Вільнюсі, Таллінні та Ризі. А що ми?

Якщо взяти народ — то він нічого вже не чекає. Змучені чергами, чутками, правовим безправ'ям так званого «перехідного періоду», люди воліють одного — аби все це скоріше скінчилось. Ринок так ринок. Однак ще на початку осені дві політичні сили знову зійшлися на парламентському ринзі. Кожна по-своєму вирішувала свої ж таки завдання і шукала свої цілі. Інструментом дії виявився референдум. Зрозуміло, ця акція для того, щоб нас визнав світ, бо народ України — за незалежність. Але є інший бік справи. Комуністична більшість у парламенті втратила остаточно свій вплив. Однак мала за собою підсумки минулого весняного референдуму, а отже надію повернути перебіг подій і скористатися результатами грудневої акції для збереження Союзу. Демократи чітко орієнтувалися на свій успіх. Бо голоси за незалежність — то голоси ... перехід до них влади. Пі... путчу в Москві стало ясно: влада пішла від більшості в парламенті. А прийти могла лише до опозиції. Історія вирішила це болюче питання. Що далі?

Тим часом Україна вже втратила чверть року на шляху кардинальних економічних реформ. Політика знову попереду. Можливий прорив до ринку відсунуто на невизначений строк. І якщо говорити з позицій часу, то такі шанси не можна в...чати навіть на тривкому ...резі економічно збалансованого суспільства. У бурхливому морі непередбачених історичних змін все може завершитися катастрофою. Коли берег, тобто бажаний ринок, буде так далеко, що його майже не видно.

Леонід САМОЙЛЕНКО.

ХІБА ЩО СОВКОВУ ЛОПАТУ

залишиться приватизувати шахтареві, коли він стоятиме осторонь процесів, які відбуваються в галузі

На шляху до ринку

Ця думка винесена з одного із останніх засідань регіональної ради страйкових комітетів Донбасу. Звісно, це іронічна гіпербола, бо про яку приватизацію можна говорити, коли вуглевидобуток — галузь збиткова, без державних дотацій їй не обійтись. Навіть тепер, після істотного підвищення цін на вугілля, рентабельна шахта — велика рідкість. Та й нинішній стан шахт навряд чи може викликати у когось бажання взяти їх у свою власність.

Найстаріший шахтовий фонд Донбасу — на Луганщині. Половину вугільних підприємств тут збудовано до війни. Досі діють 17 шахт, котрі стали до ладу ще за царизму. Більш як два десятиліття не знали реконструкції 70 відсотків шахт області. У якому стані тут гірничі виробки, техніка, технології уявити неважко.

Та й чи мріятиме мати шахту робітник, шанси загинути в якій дедалі зростають? Для нормальної роботи підприємствам виробничого об'єднання «Стахановвугілля» у нинішньому році потрібно було 132 тисячі кубометрів деревини. Мінвуглепром запланував 111 тисяч, а одержало об'єднання — 84,5 тисячі кубометрів. «В основному тільки з цієї причини на шахтах об'єднання у поточному році через порушення паспортів кріплення гірничих виробок, від обвалів порід покрівлі смертельно травмовано вдвічі більше людей, ніж за відповідний період торік. Аналогічне становище і на інших шахтах області...» Це — висновок спеціалістів державного гірничого нагляду.

Два роки тому на краснодонській шахті «Молодогвардійська», коли з матеріалами не було так сутужно, гірники вже «мудрували» з «кострами» (дерев'яні конструкції для утримання виробленого простору), встановлюючи їх за шість метрів один від одного, тоді як треба — за два.

Що ж робити за нинішніх обставин? Один із варіантів запропонували самі шахтарі. 13 вересня на нараді в Луганську зібралися голови робочих груп, рад трудових колективів, профкомів шахт області. Там було вироблено звернення до комісій Верховної Ради України з питань економічної реформи і управління народним господарством, з питань розвитку базових галузей народного господарства, з прав людини. Цей документ підтримали і гірники інших областей республіки, зібравшись 1 жовтня у Донецьку на засідання регіональної ради страйккомів Донбасу.

Суть пропозиції — змінити структуру управління галуззю в Україні таким чином, щоб права юридичної свободи були надані і шахтам. Як це, власне, і передбачено Законом про підприємства. При цьому шахти залишаються державною власністю, однак право розпоряджатися цією власністю вже матимуть не виробничі об'єднання, як нині, а трудові колективи шахт через свої виборні органи. Вони ж обиратимуть на конкурсних засадах керівників підприємств.

Схоже, що економічна самостійність шахт, про необхідність якої мова йде з часів першого страйку 89-го року, має шанс набути реальних обрисів. І поєднання інтересів держави та трудових колективів, запропоноване гірниками, могло б створити умови для входження вугледобувної галузі в ринок. Не протиставлення, що звичним було у страйкових ультиматумах, а саме поєднання. Мабуть, таку можливість втрачати не слід.

Ще у січні цього року під час переговорів з Прем'єр-міністром В. Фокіним у Донецьку члени регіональної спілки страйккомів одним із пунктів обговорення висунули вимогу забезпечити працівників республіканського комітету по вугіллю належними умовами для праці і життя — кабінетами, телефонами, квартирами. Трохи дивною була така турбота з боку страйкарів про «бюрократів», яких до цього тільки й робили, що скорочували. Проте, страйки страйками, а працювати треба. І в умовах суверенної України потрібен галузі свій ефективний орган управління. Віддаючи йому право господаря, шахтарі і на себе беруть, за згадуваною вище пропозицією, значну відповідальність. Адже, чого гріха таїти, з порядком і дисципліною зараз справи в їхніх рядах аж ніяк не блискучі. Запропоновані ж контрактні взаємовідносини між робітниками та адміністрацією такого не потерплять. До того ж практика свідчить, що колективи інколи схильні обирати керівниками людей поблажливих, невимогливих, які не можуть вести справу. До чого це може призвести при самостійному господарюванні, пояснювати не треба.

Є невеликий вірш такого змісту: вирубаємо ліси, щоб зробити папір, на якому написати, як це шкідливо. Приблизно така ж самоїдська логіка, у «кругообігу» вуглевидобутку. Безперервно, вдень і вночі вигрібає техніка й мозоляста рука з донецької землі її надра. Щоб було з чого зробити метал, техніку, електроенергію, які згодом знову загнати під землю і черпати, черпати...

Скільки ж його потрібно — вугілля? У всякому разі, з відповіддю на запитання: скільки республіка реально потребує вугілля, — зволікати не слід. Тоді й перспективи розвитку українського Донбасу будуть чіткішими. У тому числі й найсхіднішої частини — Луганщини, особливість якої у тому, що багато шахт видобувають тут низькоякісне, енергетичне вугілля із значним вмістом сірки і золи. Місцеві збагачувальні фабрики коксують велику кількість того, що завозиться з Воркути, Караганди, Кузбасу. Нині ці поставки припинилися, і ряд фабрик на грані припинення роботи.

Щодо закриття самих шахт, то, безперечно, процес цей болісний. Неминуче безробіття, і тому паралельно з визначенням долі вугільних підприємств не зайве було б заздалегідь подбати про організацію робочих місць для тих, хто вивільниться. Хоча й надміру драматизувати можливі наслідки також, очевидно, не варто. Адже й нині кількість шахт скорочується, так би мовити, природним шляхом. Збережеться ця тенденція й надалі. До 2000 року, наприклад, в області передбачається закриття ще 25 підприємств, запаси пок... в яких будуть вичерпані.

І в той же час на багатьох шахтах... нікому працювати. У вибої на зміну часто замість 10—12 робітників, як потрібно за технологією, спускаються по 3—4. Всього на шахтах області не вистачає більш як чотири тисячі робітників. У чому ж річ?

По-перше, немало дужих і працьовитих чоловіків, учорашніх шахтарів, і на поверхні знаходять можливості добре заробити. В кооперативах, малих підприємствах... І друга причина — вибореі гірниками під час страйків права майже на двомісячну відпустку і нові умови виходу на пенсію: тепер пенсіонерами багато хто стає у 42—43 роки, здобувши належний підземний стаж.

А запаси донбаського вугілля тим часом ще далеко не вибрані, і довго ще шахти «головної кочегарки країни» можуть давати потрібну народному господарству сировину. Хоча рік у рік все важче, з усе глибших горизонтів, у дедалі складніших умовах.

Втім, умови ринку диктуються попитом. Якщо Україні потрібне вугілля, а воно потрібне, то будуть знайдені ресурси і для оновлення шахтового фонду, і для зацікавлення людей, які працюють у галузі. А поки що совкова лопата таки справді є чи не найнадійніший супутник шахтаря під землею...

Зоя ПУТРЕНКО.

Луганськь.

ТАКА СОЛОДКА І ГІРКА ВАЛЮТА

Непривітної, похмурої пори починається на селі збирання буряків. А це — ще одна «битва» за урожай. Її «бійці» — закутані в товсті хустки і фуфайки літні жінки, механізатори, водії, до краю стомлені нескінченними «битвами». Теперь ще одна — за цукор. Цукробна промисловість, на яку покладають стільки надій і сподівань, далеко не благополучна галузь, яка може й не витримати непосильного навантаження. Про це розмова нашого кореспондента з генеральним директором асоціації «Черкасицукор» Г. Горським.

— Георгію Казимировичу, деякі журналісти, схильні до яскравих аналогій, можливо, охрестили б вас цукровим чи лодким королем, розповідачи читачам про асоціацію, що об'єднала 24 цукрові заводи...

— 115 цукрорадгоспів, 2 науково-дослідні станції — всього 45 підприємств, в яких зайнято понад 20 тисяч працюючих. Та не в кількості, самі розумієте, річ, а в ефективності виробництва.

— І яка вона у вас?

— За рік цукровари області переробляють більш як чотири мільйони тонн коренеплодів. Понад 470 тисяч тонн солодкого продукту виробляє асоціація щороку. З рафінадом — 800 тисяч тонн. Це вісім відсотків союзного і дев'ять республіканського цукру.

— Знову нам не обійтися без порівнянь.

— Безперечно. Все пізнається в порівнянні. Пам'ятаю почуття, що охопили мене і колег при відвіданні у Франції виставки бурякозбиральної техніки, цукрового комбінату, бурякосіючого фермерського господарства. Але окрім захоплення новітньою технікою і технологією нас гризла думка: чому? Маємо територію таку, як Франція, землю не гіршу, а то й кращу, людей не менш роботящих, а відстали від них ледь не на півстоліття. Французький фермер щороку має чотири-п'ять нових високопродуктивних сортів буряків. А ми зациклилися на одному «ювілейному» і протягом п'ятнадцяти літ топчемося на місці. Я не хочу кинути камінець в город наших науковців. Навпаки. Дуже шаную академіка Зубенка, його інститут, котрий в нещадних лещатах нашої системи спромігся розробити нову інтенсивну технологію вирощування буряків. Біда в тому, що у вчених немає, як мовиться, шеляга за душею, щоб посправжньому працювати над технологією і селекцією. А в господарствах, у свою чергу, нема добрив, отрутохімікатів, щоб захистити рослини від шкідників, і вирощувати за прогресивними методами, запропонованими наукою.

— Зачароване коло. І все ж у ньому, мені здається, позиція і цукроварів. Тяжко-важко, а сировина надходить, разом з нею і прибутки від переробки...

— У нас є заводи, яким по 150 літ, і годяться вони під музеї, а не під реконструкцію. Але злидні змушують давати їм реанімуючі уколи, щоб вони хоч якось жевріли. Однак і це ще не все. На наших заводах найнижча серед працюючих у промисловості України заробітна плата — близько 204 карбованців. У зв'язку з цим ми за останні кілька років не дорахувалися три тисячі робітників, а це означає, що частина цукровень не може організувати роботу і в чотири зміни, і люди працюють у три, по дванадцять годин на добу.

— Тривожна ситуація. У галузі працюють переважно жінки. Це не Франція, де профспілки забороняють слабкій статі різні зміни на виробництві... І все ж вихід повинен бути?

— Він є — в реорганізації, розвитку нашої галузі. Понад 73 роки на буряковому полі стояла, згорбившись, жінка з сапою. Вона тримала на своєму хребті колгосп і цукрову промисловість, сільсько-міську бюрократію... Село опустіло. Технологія вирощування коренів через відсутність грунто- і рослинозахисних препаратів до цього часу розрахована на сапу. І йдуть деякі голови колгоспів просити покручених радикулітом 60—70-річних жінок «пройти рядок-пврядка, бо стечуть, пропадуть бурячки...».

— Поки немає державної, такої очікуваної програми, ви, Георгію Казимировичу, я переконалася, не сидите склавши руки. Презентація на полях Черкащини з вашої ініціативи бурякозбиральної техніки французької фірми «Мартрот» відкриває непогані перспективи.

— Кажуть, сліпому «легше» жити. Так і я, доки закривала залізна завіса все, що роблять люди там, на Заході, то, здавалося, що й ми живемо нічого. А як розвиднилося, то тепер немає спокою ні мені, ні колегам. Так далі не можна. Ось чому з фірмою «Мартрот» ми підписали пакет намірів на створення спільного підприємства по випуску бурякозбиральної техніки. Якщо це нам вдасться, а без підтримки держави ніяк не обійтися, то ми повністю забезпечимо себе комбайнами, обприскувачами, причепами, іншою технікою. Другий напрям роботи — допомогти науці. За 160—180 карбованців, які одержує науковий співробітник, про виведення нових сортів нічого й казати. Ми повинні щороку дати науковцям не менше трьох мільйонів карбованців. Де їх узяти? Потрібно скооперуватися. Якщо колгосп з кожного центнера вирощених буряків (а коштує він 8 карбованців 70 копійок) виділить хоча б по п'ять копійок на селекцію, це вже буде мільйон. Допоможе переробна промисловість.

— І останнє запитання. В одній з центральних газет московська журналістка, вичитуючи Україні за «самостійницькі» інтереси і прагнення торгувати в Європі, саркастично зауважила: що ж, мовляв, хай збираються з «козами» на торг, їх там тільки й «чекають»! Угорщина й Чехо-Словаччина із своїм продовольством не знають до кого примкнутися, а то нікому не відомі неофіти... Чи є в цьому рація?

— Певний сенс, звичайно, є. Ніякий дядечко на європейському ринку не зустрічатиме широкими обіймами. Але коли продукція йому вигідна, то може й обняти. Не знаю за інші продукти, але цукор на міжнародному ринку цінується досить дорого і продати його немає ніякого клопоту. Аби лиш він у нас був. Україні, яка, незважаючи на всі біди, виробляє цукру на дівні, а то й більше передових європейських країн, достатньо з тієї кількості для забезпечення власних потреб половини. Решту можна продавати.

— Дякую вам за розмову. Будемо сподіватися, що державні керівники перейматуться турботою про «стратегічну» галузь України. Щоб не гірчила в майбутньому солодка «валюта».

Розмову вела Лідія ТИТАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України». Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Бюрократичний всеобуч

ХЛІБ «ГОРИТЬ»

Третій рік поспіль дніпропетровці чують про те, що міськвиконком придбав у Синельниківському районі село і дві з половиною тисячі гектарів орної землі, щоб налагодити виробництво кормів для підсобного свиновідгодівельного господарства. Мислиться багатообіцяюче: місто забудовує село, створює повний комплекс соціального й побутового добробуту, сільська глибинка оживає. Люди там мов вдруге народжуються, а віддача — м'ясо, інші харчі для городян. Інформація, яка досі поширювалася, в основному з вуст керівників Ради на сесіях, запевняла, що достаток не за горами.

А недавно в корпункт «Голосу України» надійшло повідомлення: насправді в Грушувато-Криничному — це назва придбаного міськвиконкомом на березі Дніпра села — люди не в захопленні від заміру. Виявляється, що від початку тамтешній механізатор і на той час ватажок місцевої парторганізації Михайло Гордєєв наполягав укладати відносини інакше, ніж пропонували міськвиконкомівці. «Давайте, — казав Михайло Андрійович, — з'ясуємо, що хоче від нас місто, а ми скажемо, що для цього потрібно нам, і почнемо працювати». Та до сільського чоловіка з колишнього радгоспівського відділка, що занепав через свавілля адміністративної машини, не прислухалися. Правити почали, ніби місто — повний господар «купленого» села. Гордєєв та його однодумці торік восени, аби привернути увагу до своїх домагань, припинили діяльність партосередку — до тих пір, поки їх не вислухають. Не діждалися. І ще в березні цього року на знак протесту парторганізація Грушувато-Криничного саморозпустилася.

— Наші люди немов наймитами стали, — твердить М. Гордєєв. — Безправні зовсім: ні до забудови ніякого відношення не мають, ні до того, куди йде вироблена продукція. До речі, із забудовою виходить далеко не так, як обіцяли, а у виробництві й поготів дрова ламають — можу навести скільки завгодно свідчень на цей рахунок. Колись ми утримували чотири сотні дійних корів, майже три тисячі голів молодняка, вирощували овочі. Тепер нічого цього немає. Ніби ж місто і намагається відродити село, та виходить навпаки — стає гірше, і наші люди свого майбутнього тут не бачать. Привезуть сюди нових, інших, чи що?

Отаке непорозуміння. Може, суто дискусійне, «теоретичне», оскільки, як би там не було, місто розпочало споруджувати і житло, і механізований тік, збирається будувати школу, дитсадок, магазин, займається газифікацією. Ще трішки — і люди відчують турботу про себе. Так міркували ми, хоч мали нагоду переконатися, що настрій у тутешнього люду справді не з кращих — оптимізму у них мало. Поки М. Гордєєв знову не покликав нас у Грушувато-Криничне. На цей раз — аби переконатися, чим обертається господарювання міста.

Торік звезли на тік збіжжя, і воно пропало, проросло зеленою щіткою, мов килим. Досі в сусідній Сухій Калині 360 тонн торішнього хліба доїдають миші та жучки. І ось знову — псується зерно нового врожаю, яке не захотіли здавати державі в обмін на комбікорми. Добрих чотири причепи зсипали у силосну траншею впереміжку з кукурудзяною масою. У селі вчасно побувала авторитетна комісія з Синельникового. Цитуємо: «Ідемо з прокурором В. Михайловим, працівником КДБ В. Володимировим, засовуємо руки в янтарні кучугури й обурюємося. Зверху сухе, далі — зерно гаряче, а внизу — безформна біла маса зогнилої пшениці, пророслого ячменю і коричнева — горохо-вівсяної суміші. Дві тисячі тонн».

Як дізнаємося з документа, директор свиновідгодівельного комплексу, на який працює «підсобне» господарство міста, Валерій Шепель на це зреагував «рішуче»: які можуть бути претензії, коли село ніякого відношення до Синельниківського району вже не має і є кому розпоряджатися зерном за власним розсудом?

Та якими б благородними не були наміри Дніпропетровського міськвиконкому, але якщо ось так «горить» хліб в його «підсобному» селі, значить, справді в реалізації задуму не все гаразд. І ми погоджуємося з М. Гордєєвим: саме себе місто ніколи не нагодує, нагодувати його спроможні лише селяни — господарі на своїй землі. З цього й треба виходити, налагоджуючи соціально-економічне співробітництво. Адже хоч і немало грошей виборців виділив обласний центр на забудову Грушувато-Криничного, одначе поки що не дуже помітно, щоб мав зиск від цього.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровська область.

Експрес-новини

Сто дев'ять членів палати представників конгресу США на чолі з лідером демократичної більшості в палаті Р. Гепхардтом виступили співавторами законопроекту, який передбачає запровадження Сполученими Штатами мораторію на будь-які ядерні випробування строком на один рік.

* * *

Представники уряду Сербії засудили погрозу застосування санкцій проти цієї республіки з боку ЄЕС у разі її відмови підписати запропонований документ щодо майбутнього державного устрою в Югославії.

* * *

На день пізніше строку, наміченого положенням, Польща дізнається про офіційні підсумки парламентських виборів, що відбулися минулої неділі. Як повідомила державна виборча комісія, виявлено помилку в комп'ютерній програмі, внаслідок чого не було враховано мандатів двох виборців.

* * *

Нарада на найвищому рівні з питань Близького Сходу відбувається у Ватикані. В її роботі беруть участь кардинал А. Содано, глава зовнішньоекономічного відомства монсеньйор Ж.-Л. Торан та інші високопоставлені особи. Нинішня зустріч була запланована вже давно і вона не пов'язана безпосередньо з мадридським форумом, заявили ватиканські засоби масової інформації. Мета наради — обмін думками щодо державних проблем у країнах зазначеного регіону і, можливо, внеску в справу миру на Близькому Сході, підкреслив керівник прес-служби Ватикану.

Вісті з Балтії

У Вільнюсі почала діяти українська станція Литовської телевізії. Ще раніше тут зареєстровано часопис «Гомін Литви».

* * *

Як повідомляє прибалтійська преса, 43 відсотки мешканців Польщі, що брали участь в референдумі про польську політику щодо східних сусідів, висловилися за те, щоб Польща орієнтувалася на Литву, Україну, Білорусію та Росію. Відносини з державами, які раніше входили в Радянський Союз, повинні бути приязними та добрими, незважаючи на те, що центр вороже ставиться до польських контактів з Литвою та Україною зокрема.

* * *

Німеччина згодна надати Естонії кредит в 50 мільйонів марок. За ці гроші балтійська держава закупить в Німеччині сільськогосподарські машини та механізми, запасні деталі до них. Естонському урядові надаються великі пільги — це насамперед 10-відсотковий кредит з розрахунком через чотири роки.

* * *

Лідери Латвії та Естонії А. Горбунов і А. Рюйтель не згодні з литовським колегою щодо терміну виведення військ з держав Балтії. В ході їх зустрічі у Вільнюсі виявлено найбільшу кількість розбіжностей. Ландсбергіс уперше заявив про непорозуміння трьох країн, що стосується координації міждержавних відносин та ставлення до Радянського Союзу, зокрема економічних та політичних контактів, але саме ці деталі залишилися таємницею для журналістів.

Віктор ЧЕРНИШУК.
(Агентство «ЄВРО-форум»).

В. ФОРНДРАН: «ДОПОМАГАТИМЕМО ВАМ НА ВСІХ РІВНЯХ»

Актуальне інтерв'ю

Як уже повідомляла наша газета, в Києві з офіційним візитом побував президент ландтагу Баварії Вільгельм ***ФОРНДРАН.*** *Кореспондент «Голосу України» попросив високого гостя відповісти на кілька запитань.*

— Як ви, будучи досвідченим політиком, можете оцінити політичні процеси, що тривають на Україні, прийняття Верховною Радою Акта про незалежність?

— Я маю вам сказати, що хоча Баварія і не займається зовнішньополітичними відносинами (це не наша парафія), втім як реальні політики ми повинні врахувати той факт, що Україна є другою за величиною та потенціалом республікою колишнього Радянського Союзу. І ми доволі добре знайомі із ситуацією у вашій країні. Цьому свого часу дуже сприяло перебування в Баварії української делегації на чолі з паном Кравчуком. Візит тривав вісім днів, і ми мали змогу обговорити ситуацію і проблеми, що існують в Україні, досить детально. Крім того, я постійно знайомлюсь з точками зору інших українських представників, які приїжджають до нас. Отже, ми добре знаємо процеси, які тут тривають, і впевнені, що Україна, як велика держава, зможе добитися незалежності, утвердити її.

— Наша країна і Баварія — давні друзі і партнери. Ми налагодили співробітництво в багатьох сферах життя. Якими, на вашу думку, є перспективи подальшого розвитку цих відносин?

— Справді, ми маємо з Україною дуже хороші дружні і партнерські зв'язки. З нашої сторони сюди приїжджає багато делегацій, ще більше ваших делегацій відвідує Баварію. Такий обмін зростає. Маю також сказати, що у нас є домовленості щодо розвитку конкретних економічних відносин. Наприклад, фірма «Сіменс» уклала тут контракт на виготовлення засобів телекомунікації. Крім того ми маємо значний досвід в ядерній енергетиці і, в рамках наших можливостей, допомагатимемо Україні розвивати цю галузь. Це ж стосується і ліквідації наслідків чорнобильської аварії.

Я вважаю, що Україна, очевидно, прийде до ринкової економіки, вона вже перебудовує свою економічну систему. На прикладі країн так званого реального соціалізму було доведено, що нинішня соціальна система неспроможна, вона не може більше існувати. Перехід до ринку є необхідним. І якщо ви продовжуватимете таку політику, ми, відповідно, робитимемо все, що в наших силах, щоб подавати вам допомогу і підтримку на всіх рівнях і в усіх сферах.

— Ви сказали, що співробітництво зростатиме по всіх напрямах. А якщо взяти політичний? Скажімо, міжпарламентські зв'язки.

— Для прикладу можу вам сказати, що цими днями мій заступник, віце-президент Баварського ландтагу, приймає делегацію парламентаріїв України. Ця група ваших депутатів особливо цікавиться правовими питаннями. Вони зустрілися з членами конституційної комісії, відвідали нашу найвищу судову інстанцію — Баварський конституційний суд, знайомляться з німецьким законодавством. Вважаю, подібні контакти теж розвиватимуться і будуть дуже корисними для обох сторін.

— Як вам сподобався Київ?

— Ми з дружиною відвідали ваші культурно-історичні пам'ятки — Андріївську церкву, Софійський собор, Києво-Печерську Лавру. Мали яскраві враження. Я помітив, що Київ — дуже зелене місто. На жаль, погода була надто осінньою. Тому я хотів би відвідати вашу столицю ще раз, але навесні, коли розквітає бузок.

— Дякуємо за бесіду.

Інтерв'ю провів
Олексій ЄВСІКОВ.

Ситуація

«ЕМІГРАНТИ» МИМОВОЛІ

Радіограму з риболовно-морозильного траулера «Николаев», що знаходиться нині в марокканському порту Касабланка, було адресовано Верховній Раді України, Чорноморському виробничому об'єднанню рибної промисловості «Антарктика», якому судно належить, та редакції газети «Вечерняя Одесса». В ній моряки вимагають соціального захисту з боку уряду України. І насамперед виплати належної їм зарплати у валюті. А до тих пір, поки цього не буде зроблено, відмовляються повертатися додому (хоч мали б це зробити, адже до Касабланки прибув змінний екіпаж) і оголошують страйк. Більше того, у разі невиконання їхніх вимог загрожують почати голодовку.

Що ж спричинило отакий нечуваний досі казус? В об'єднанні «Антарктика» на розмови з цього приводу йдуть неохоче. Справа в тому, що в Касабланці залишилися не всі члени екіпажу. 27 із них, переважно керівний склад траулера на чолі з капітаном М. Соловйовим, уже прилетіли на батьківщину. Відбувся, по суті, розкол екіпажу. І тепер 44-х моряків, які не повернулися, дехто виставляє в негативному світлі. Вони, мовляв, не хочуть «увійти в становище» держави, яка не має валюти, заборгувала багатьом іноземним фірмам, а піклуються лише про власну кишеню.

Я відверто, чомусь ніяк не можу беззастережно стати на бік «неповерненців». Мабуть, це не найкращий спосіб добиватися справедливості — страйкувати й голодувати за рубежем. Та все ж, що спонукало їх до такого відчайдушного кроку?

Після п'яти місяців украй важкого плавання, більша частина якого проходила в умовах тропічної спеки, знервований екіпаж (раптова зміна району лову за розпорядженням з «Антарктики», нестача пального, тари, запчастин) 10 жовтня зайшов у марокканський порт Касабланка. З надією, що нарешті відпочине, придбає дещо для себе — і на батьківщину, в Іллічівськ. Радість з приводу того, що все найважче вже позаду, не затьмарила навіть одержана напередодні радіограма: у цьому порту, повідомлялося в ній, морякам буде виплачено у валюті не 33, як належить, а тільки 22,5 відсотка їх посадових окладів.

Та в Касабланці через відсутність коштів у фірми «Шарбоньєр», що займається обслуговуванням радянських суден у Марокко, моряки валюти не одержали. Їм запропонували здати судно змінному екіпажеві й вилетіти на батьківщину з тим, щоб фінансові питання врегулювати вдома. А там часто-густо їх «врегульовували» так: виплачували зароблену валюту у вигляді депозитивних довідок або, в кращому разі, чеків ВКВ, реалізувати які вони можуть, тільки працюючи в об'єднанні «Антарктика». Отаке собі «цивілізоване рабство». Не бажаючи терпіти його далі, більшість екіпажу й оголосила отой незвичайний страйк. Моряки резонно запитують: як їм утримувати свої сім'ї, коли зарплата в радянських карбованцях (900—1200 карбованців за п'ять місяців роботи) явно не відповідає нинішньому прожитковому рівню, а надії на валюту є марними?

Ще на судні капітан «Николаева» почав було страхати непокірних фінансовими санкціями, прагнув підвести їхні дії під поняття «економічний страйк» з усіма найсумнішими наслідками, що звідси випливають. Можна, звичайно, заочно звільнити з об'єднання «неповерненців», адже бажаючих іти у «загранку» поки що вистачає, не всі ще навчені гірким досвідом. А також прийняти рішення, щоб страйкарі поверталися додому на свій кошт, адже від запропонованого рейсу літака вони відмовилися самі. Але, може, краще все таки знайти валюту (а це десь 15 тисяч доларів на весь екіпаж), щоб виручити моряків? Ці варіанти жваво обговорюються нині в «Антарктиці». До чого ж пристане її керівництво? Адже нерідко своєчасно не розраховуються валютою з екіпажами й інших суден. Недарма ж багато з них шлють радіограми з морів та океанів, на знак солідарності з рибалками «Николаева».

Як повідомили інформаційні агентства, радянська сторона вже заборгувала марокканській агентуючій фірмі близько мільйона доларів. Як наслідок у порту Касабланка заарештовано дев'ять торговельних і риболовецьких суден з СРСР. Умови їх звільнення такі: або негайне відшкодування боргу, або залишення «заложниками» двох суден, у тому числі й «Николаева».

Самі «неповерненці» підказують досить простий вихід з таких-от ситуацій. Якби їм дозволили реалізувати в Марокко всього лише 20 тонн риби, то це дало б кошти, яких вистачило б розрахуватися з екіпажем. Але заходити до іноземних портів наші судна, за нашими ж інструкціями, мають право тільки з порожніми трюмами. Якщо продукцію не встигли чи не зуміли переробити, перевантажити на інші судна й відправити додому, то хоч викидай її в море або задарма передавай тим, у кого ще є потужності для переробки. Так, до речі, мусили зробити в цьому останньому рейсі — «за спасибі» віддали з «Николаева» п'ять тонн цінної риби.

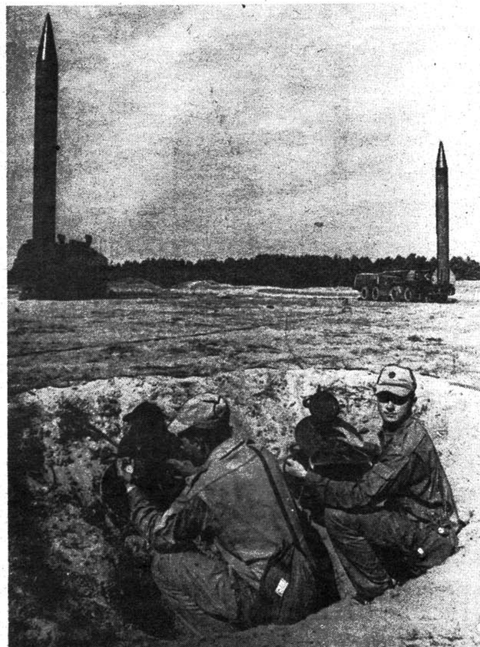
Моряки — «неповерненці» звертаються по допомогу також до Мінрибгоспу СРСР, ЦК профспілки рибалок. Але чи виручать їх ці організації? «Антарктика» ж, її судна ніби стали власністю незалежної України. І «неповерненці», що затрималися в Марокко, — громадяни тієї ж України. Неспроста вони звернулися найперше до її парламенту та уряду. Сподіваються, вочевидь, що там знайдуть вихід. А інакше — хто ж іще?

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».

Одеса.

Наші кордони на надійному замку. Ще донедавна ми пишалися цим. Час розвіяв ілюзії. Залізна завіса виявилася не щитом, а колючим дротом тоталітаризму, який на сім десятиріч відгородив нас від світової цивілізації. Ракетні пріоритети колишнього СРСР стали його могильщиком.

ПЕРЕКУЄМО ЩИТ НА ОРАЛА

Нині в республіці — сотні шахт з ракетами стратегічного призначення. Лише обслуговування їх, або, мовою ракетників, регламентно-ремонтні роботи, стають народові в мільйони карбованців. З перших днів незалежності Україна оголосила про своє прагнення стати безракетною. Може, мине небагато часу, і ми побачимо ці ракетні тягачі на будівництві доріг, а демонтовані з шахт ракети — в музеях? Дай Боже!

Валентин **ЛАБУНСЬКИЙ.**

Фото Володимира **ПЕСЛЯКА.**

ЗАПОРІЗЬКИЙ РУБІЖ

Олександр МИХАЙЛЮТА,

власний кореспондент «Голосу України» у Запорізькій області.

Телефон корпункту 57-17-73.

Експрес-коментар

Мабуть, завдяки Запорозькій Січі наш край на всі часи став значним рубежем у житті України, та й не тільки. Нагадаю, що звідси пішли у світ Влас Чубар і Лазар Каганович, тут спалахнула і згасла зоря Нестора Махна. Запоріжжя стало трампліном для політичної кар'єри сумнопам'ятних Брежнєва і Кириленка, Титаренка і Харченка. Вже після чорнобильської катастрофи місцеві можновладці спорудили величне погруддя академіку Доллежалю, генеральному конструктору ядерних реакторів, один з яких вибухнув на ЧАЕС.

Запоріжжя — гігант індустрії та одна з опорних баз військово-промислового комплексу. Слухняний постачальник спецсталей, алюмінію, електроенергії, трансформаторів, електрокабелю, авіадвигунів, «Таврій», хліба, олії, молока і м'яса. І хоча флагмани перших п'ятирічок, такі, як «Запоріжсталь», майже до кінця виробили свій ресурс і тримаються на курячих ніжках, є тут і сучасні, добре оснащені виробництва, що дозволяє займати третє місце після Харкова і Києва за обсягом продукції.

На Запоріжжі мешкає два мільйони людей, переважна більшість яких називаються українцями. До війни в області були німецькі, болгарські, єврейські національні райони. Під мудрим керівництвом КПРС—КПУ все понищено й зрусифіковано. До війни в місті Дніпрельстані були всі школи українські і одна — російська, тепер — жодної української, боязко відкриваються лише початкові класи з українською мовою навчання.

Після путчу 19—21 серпня та заборони КПУ ніхто не страйкував з вимогою повернення собі на шию «правлячої сили», хоча й полку демократичних партій практично не прибуло.

Місто важке не лише в плані загазованості, отруєного повітря й дивовижної байдужості населення до власного здоров'я, а й до культури. Предметом загального зацікавлення, як правило, стає концерт за участю естрадної зірки, вистава еротичного змісту чи сеанси Алана Чумака. Фестиваль «Червона рута», як відомо, відбувався майже без глядачів.

Це все (і далеко не все) — запорізький рубіж. Землі контрастів і суперечностей спустошеної національної свідомості і люмпенських настроїв. Запоріжжя непросто зрушити з місця на будь-яку політичну течію. Народ ситий діяннями колишніх «вірних ленінців». Біля важелів місцевої влади залишається чимало консерваторів, але побоювання, що ми опинимося в полоні цих чиновників, — марні. Громадяни пробуджуються і вже не дозволять ошукати себе на виборах. Нелегко позбутися баласту комуністичного режиму, проте Запоріжжя не впадає у крайнощі. Перевага це чи вада — покаже час. Але відродження, мабуть-таки, не потребує сусти.

Сьогоднішня сторінка — своєрідний зріз суспільно-економічної обстановки краю, зроблений нашим власним кореспондентом.

«АЕРОФЛОТУ» ПОТРІБНИЙ КОНКУРЕНТ

Говорить генеральний директор виробничого об'єднання «Моторобудівник» В'ячеслав Богуслаєв:

— Україна вже сьогодні могла б створити власний повітряний флот, якби в Києві трохи раніше поворушилися. Погляньмо: авіапромисловість республіки зосереджена у Києві, Харкові, Запоріжжі. Науково-технологічне забезпечення та рівень виробництва цілком дозволяють розгорнути випуск власного літака. Ним, скажімо, може стати модель сучасного аеробуса на 400 пасажирів Ан-218. Гадаю, ні в кого не виникає сумнівів, що така машина (економічності і водночас потужності його двигуна позаздрять чимало зарубіжних фірм) гідно конкуруватиме з літаками «Аерофлоту» будь-якої марки. І ми не боїмося, що постачальники з якихось причин будуть саботувати виконання договірних зобов'язань, адже до нашого об'єднання «прив'язані» всі аеропорти колишнього Союзу і 41 країни світу. Там є «Ани» і вертольоти різних типів з нашими, запорізькими двигунами. А двигуни час від часу потрібно лагодити, запчастини ж дати можемо лише ми. Тому я не думаю, що через якісь амбіції (декому виявиться не до вподоби створення на Україні власної авіакомпанії, це зрозуміло) нам почнуть стромляти палиці в колеса. Це суперечило б інтересам кожного партнера, котрий би вдався до подібної практики.

Отож, як на мене, затримка нині за Кабінетом міністрів України. Потрібен організатор, менеджер, який би закрутив благородну справу створення конкурента «Аерофлоту», а ми, практики-виробничники, знаємо, як втілити таку ідею в життя в скорому часі.

Не секрет, що ми мали значні замовлення військових. У зв'язку із скороченням озброєнь та реформою армії таких замовлень значно поменшало. Тобто, сам Бог велів саме тепер налагодити випуск машин для цивільної авіації України. Розширюється конверсія. Але тут треба думати, щоб на чудовому обладнанні з висококпрофесійним персоналом не перейти на випуск каструль чи плоскогубців. Яким шляхом пішли ми? Придбали два нерентабельних заводи, дали туди технології, дали спеціалістів: на одному розпочато випуск дитячих візків типу «Мальвіна», на іншому — котків для сільського господарства. Зросло все — рентабельність, якість, зарплата.

Можна було б багато розповідати про наші здобутки, які напрацьовувались упродовж багатьох років, але коротко підсумувати можна так: в об'єднанні є необхідні умови (це стосується також неординарного вирішення житлової проблеми та забезпечення продуктами харчування) для того, щоб розпочати на солідній основі будівництво повітряного флоту України.

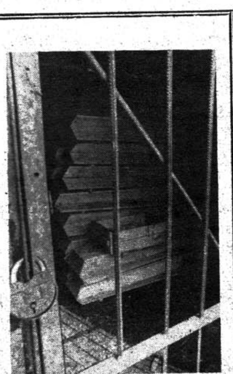
У Кремлі

В АРМІЮ — СИНИ, З АРМІЇ — ДОМОВИНИ

Людмила Трухманова про зустріч із Михайлом Горбачовим

Нещодавно у Москві відбувся з'їзд матерів військовослужбовців. Як повідомляла преса, ініціатором його скликання виступив Президент Михайло Горбачов. Я зустрівся з головою Організації солдатських матерів України Людмилою Трухмановою (вона мешкає в Запоріжжі), яка була на тому форумі. Ось що вона розповіла:

— Певне, ви бачили по телевізору фрагменти того дивного заходу, що його іменували з'їздом. Було чимало безглуздих конфліктів, лайок, хаосу. Це й завадило виробити чітку й тверду лінію, обговорити вимоги, навести лад у казармах. Потрапила я й на зустріч у Кремлі з Президентом Горбачовим. Знову там зчинився шум. Я заявила Михайлу Сергійовичу про принципову позицію солдатських матерів України в зв'язку з Актом про незалежність. А він знаєте, що сказав? Армію ми вам не віддамо, хоч би що ви там не приймали. Ні, кажу, досить, ми й не збираємося забирати вашу армію, ми створимо свою. Бо армія — то люди, солдати й офіцери, наші діти, і нашими дітьми розпоряджатися будемо ми самі. Президент Горбачов повторив те, що він заявив у телеінтерв'ю з Єгором Яковлєвим — мовляв, під час референдуму 1 грудня народ України проголосує за Союз. Я повідомила, що Президент живе за старими мірками, ніяк не може

розлучитися з ідеєю-фікс про «единую и неделимую». Але з «единой» армії лише на Запоріжжя з початку цього року надійшло 24 цинкові домовини, сотні юнаків змушені залишити частини через знущання та жорстоке їх побиття. Окрім нас, ці біди нікому не потрібні. А тому солдатські матері всім серцем підтримують незалежність України!

Крок до ринку

БАРТЕР — ЦЕ ТІЛЬКИ ПОЧАТОК

У жовтні в Запоріжжі завершилися українсько-угорські переговори в галузі чорної металургії. Провели їх фірма «Запоріжзовнішсервіс» Торгово-промислової палати України та Рада директорів Об'єднання чорної металургії Угорщини.

Під час прес-конференції для українських журналістів керівник угорської делегації Ференц Сабо, зокрема, сказав:

— Наша мета — розширити співробітництво за прямими зв'язками. Економіка наших держав у тяжкому стані, і ми мусимо негайно шукати нових партнерів. Мова йшла про створення спільних підприємств. Поки що Україна та Угорщина зазнають збитків через неузгодженість дій. Скажімо, після рішення про виведення радянських військ зі Східної Німеччини, Бонн виділив 14 мільйонів марок для влаштування цих військ — головним чином на Україні. Але замовлення на освоєння цих мільярдів отримали фінські та турецькі фірми. Чому ж не ми з вами?

Переговори мали регіональний характер: підприємці південно-східних областей України налагоджували контакти з представниками 20 великих заводів і приватних фірм сусідньої держави. Домовилися: всі угоди будуть бартерні. Угорщина зможе поставляти труби, автобуси «Ікарус», спорудити об'єкти будівельної індустрії та переробної промисловості. Україна буде розраховуватися чавуном, скловолокнами, сировиною для фармації та відходами чорної металургії. Важливо, що невдовзі контракти будуть укладені не тільки з нашими промисловими гігантами, а й з рядом малих підприємств.

Мабуть, уперше за багато літ учасники переговорів пересвідчилися, що без Москви вести справи на взаємовигідних умовах набагато простіше й ефективніше.

КОРОТКО

● **Операцією тіньового бізнесу** назвав голова обласної Ради Володимир Дем'янов недавній ажіотаж з обміном купюр у 50 і 100 карбованців. У такий спосіб мафія майстерно змусила городян вимести всі товари з комерційних магазинів.

● **Запорізьке телебачення** повідомило про пожежу на шостому блоці Запорізької АЕС, яка мала місце 14 жовтня. Головний інженер запевнив, що було загорання лише в шафах трансформаторів. Нагадаємо, що на цей блок поширюється мораторій, оголошений Верховною Радою України.

● **В області заготовлено на зиму** трохи більше 14 відсотків картоплі і 13 відсотків капусти від потреб.

● **У Запоріжжі страйкували** судді всіх судів. Їхня вимога: віддати приміщення, що належали забороненій КПУ, для судів — досі всі вони перебувають у непристосованих приміщеннях. Працює узгоджувальна комісія. Але страйк може повторитися.

● **Визріває скандал** у коридорах міської Ради та УВС міста Запоріжжя: ряд депутатів та офіцерів міліції припускають, що міліцейське начальство розтринькало гроші, зібрані трудовими колективами для поліпшення боротьби зі злочинністю. Питання винесено на чергову сесію. До міста прибула комісія міністерства фінансів України.

Дайджест

НОВЕ В ТУАЛЕТНОМУ СЕРВІСІ

На «Дніпроспецсталі» була торгівля туалетними приладдями. До комплекту входили: 5 упаковок туалетного паперу, 5 книг К. Маркса «Громадянська війна у Франції» і 5 книг Ф. Енгельса «До житлового питання». Ціна комплекту — чотири карбованці двадцять копійок. Бажаючі могли також придбати на доважок до традиційного паперу праці В. Леніна «Аграрна програма соціал-демократії у першій російській революції 1905—1907 рр.», «Політичні партії в Росії і завдання пролетаріату», «Уроки революції» та іншу актуальну в даній ситуації літературу.

«Запорізька Січ»

«ЗС» попереджає: друкарська фарба шкідлива для вашого здоров'я.

ДУМКА ГРОМАДЯН

ЩОДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА ТА РЕФЕРЕНДУМУ НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ АКТА ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

1 ГРУДНЯ ЖИТЕЛІ УКРАЇНИ МАЮТЬ ВИРІШИТИ, ХТО СТАНЕ ПРЕЗИДЕНТОМ ТА ЧИ БУТИ НАМ НЕЗАЛЕЖНОЮ ДЕРЖАВОЮ. НА РОЗДУМИ ЛИШИВСЯ МІСЯЦЬ, АЛЕ ВЖЕ ТЕПЕР МОЖНА РОБИТИ ДЕЯКІ ПРОГНОЗИ НА ПІДСТАВІ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

СЬОГОДНІ МИ ПУБЛІКУЄМО ДАНІ ОПИТУВАННЯ, ЯКЕ БУЛО ПРОВЕДЕНО В ЖОВТНІ ІНСТИТУТОМ СОЦІОЛОГІЇ АН УКРАЇНИ. ЦЕ БУЛО ПОВТОРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ (ПЕРШЕ ПРОВОДИЛОСЬ У ВЕРЕСНІ). ВОНО ДАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПРОСТЕЖИТИ, ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ СТАВЛЕННЯ ЛЮДЕЙ ДО КАНДИДАТУР НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА ТА МАЙБУТНЬОГО РЕФЕРЕНДУМУ НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ АКТА ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.

В обох дослідженнях взяли участь 1785 респондентів, що репрезентують різні групи населення та регіони України.

Як з'ясувалося, у жовтні мають намір взяти участь у виборах Президента 80 відсотків, у вересні — 78,8, не збираються брати участь у жовтні 9,6 відсотка, у вересні — 9,9, не змогли відповісти в жовтні 10,1 відсотка, у вересні — 10,3.

Що стосується конкретних кандидатів на пост Президента. Для визначення рейтинга було запропоновано 10 претендентів і таке запитання: «Якщо тепер відбулися б вибори Президента України, за кого ви віддали б свій голос?».

	Вересень	Жовтень
Л. Кравчук	32,7	38,3
В. Чорновіл	8,1	14,5
І. Юхновський	6,8	4,5
Л. Лук'яненко	2,6	3,9
В. Гриньов	3,4	3,2
В. Яворівський	2,9	1,8
Ю. Щербак	1,5	1,3
В. Пилипчук	—	1,1
О. Бердник	—	0,3
С. Гуренко	—	0,1

Такий розподіл рейтинга певною мірою підтверджують відповіді респондентів на запитання «Кому з політиків ви довіряєте? Якою мірою сприймаєте їхні позиції?». Л. Кравчуку, як політику, висловили довір'я (повністю або певною мірою) у вересні 52,4 відсотка, жовтні — 59,1; В. Чорноволу у вересні — 27,5, у жовтні — 35,2; І. Юхновському у вересні — 31,2, у жовтні — 30; Л. Лук'яненку у вересні — 22,9, у жовтні — 26,3; В. Гриньову у вересні — 21,4; у жовтні — 23 відсотки опитаних.

За національною належністю розподіл відповідей на запитання про те, кому з кандидатів надають перевагу опитані, має такий вигляд:

	Українці	Росіяни	Євреї	Інші
Л. Кравчук	39,9(35,4)*	34(25,2)	60(37,5)	32,4(34)
В. Чорновіл	16,5(10,2)	9,3(3,2)	—(—)	9,9 (5,3)
І. Юхновський	4,9(7,7)	3,4(5)	10(12,5)	5,6(2,1)
Л. Лук'яненко	4,4(3,1)	1,1(1,3)	—(—)	9,9(2,1)
В. Гриньов	2,4(2,4)	5,9(6)	—(—)	4,2(4,3)

Як бачимо, домінує рейтинг Л. Кравчука. Що стосується розподілу за місцем проживання респондентів, то й тут перевага надається йому ж. У той же час слід зазначити, що в жовтні його рейтинг підвищився лише в обласних центрах та інших містах. У Києві його відсоток майже не змінився; він незначною мірою знизився у сільській місцевості і помітно — у селищах міського типу.

Для того, щоб з'ясувати, як населення України ставиться до майбутнього референдуму на підтвердження Акта про незалежність, респондентам було запропоновано відповісти на запитання: «Чи схвалюєте ви проголошення України незалежною державою?» З 1785 опитаних не змогли відповісти тільки 12,6 відсотка (у вересні — 13,5). Решта відповідей розподілилася таким чином:

	Вересень	Жовтень
— Так, схвалюю	63	71
— Ні, не схвалюю	17,3	10,5
— Мені однаково	6,2	5,7

Якщо подивитись на відповіді у розрізі освіти, соціально-професійної належності та національності, то маємо таку картину. Чим вища освіта респондентів, тим більший відсоток їх схвалює проголошення України незалежною державою. Серед професійно-соціальних груп, найбільш схвально ставляться до цього керівники та спеціалісти, військові, службовці-неспеціалісти, кваліфіковані робітники та селяни. Даний Акт у цих групах схвалюють від 79 до 90 відсотків. Далі йдуть малокваліфіковані робітники, учні технікумів, вузів, пенсіонери та тимчасово непрацюючі. Тут відсоток позитивних відповідей від 68,4 до 76.

* В дужках наведені відсотки за вересень.

Позитивно на поставлене запитання відповіли 75,3 відсотка українців (у вересні — 69,5), 58,3 — росіян (45,9), 60 — євреїв (41,7), 71,8 відсотка респондентів інших національностей (у вересні — 57,9).

Істотні відмінності має розподіл відповідей на запитання про незалежність, залежно від регіону.

Регіон	Схвалюю	Не схвалюю	Мені байдуже	Важко відповісти
Київ	81,5(73)*	4,4(10,1)	4,4(4,5)	9,8(12,4)
Північний**	71,8(61,6)	9,4(13,4)	11,8(0)	7,1(17)
Центральний	72,9(65,1)	2,7(13,6)	4,4(4,1)	20 (17,2)
Північно-Східний	65 (49,4)	16 (27,2)	2,5(7,4)	16,6(16,1)
Північно-Західний	86,4(88,8)	1,6(1,7)	[illegible](4,3)	4 (5,2)
Східний	62,7(54,6)	16,6(24,2)	[illegible],1(9)	13,6(12)
Західний	92,4(89,4)	1,2(2,8)	1,7(2,2)	4,7(5,6)
Південно-Західний	75 (64,3)	6,9(3,6)	1,4(6)	16,7(26,2)
Південний	69,4(57,5)	11,7(22,9)	2,2(1,7)	16,7(17,9)
Кримська АРСР	50 (44,4)	26,7(30)	12,2(12,2)	11,1(13,3)

* У дужках наведено відсотки за вересень.

** Області, які репрезентують регіони: Північний — Київська, Житомирська, Чернігівська; Центральний — Черкаська, Кіровоградська, Вінницька, Полтавська; Північно-Східний — Сумська, Харківська; Північно-Західний — Хмельницька, Рівненська, Волинська; Східний — Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька; Західний — Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська; Південно-Західний — Чернівецька, Закарпатська; Південний — Херсонська, Одеська, Миколаївська.

Як бачимо, майже в усіх регіонах порівняно з вереснем частка прихильників незалежної України зросла. Можна передбачити, що до референдуму вона ще збільшиться.

На рішення яких актуальних завдань, на думку респондентів, треба спрямувати кошти, які має Україна? (З наведених відповідей кожний опитуваний міг вибрати не більш, як чотири).

— Скоріший вихід України з економічної кризи	78,6
— Стабілізація економіки, поліпшення постачання і торгівлі	62,4
— Піклування про те, щоб наші міста та села стали екологічно чистими, упорядкованими, красивими	60,3
— Ефективна боротьба із злочинністю	54,9
— Культурне відродження України	21,2
— Забезпечення ефективного впливу людей на рішення влад, які стосуються місця їх проживання і роботи	19,6
— Забезпечення політичного суверенітету республіки	18,3
— Прагнення кращих, приязних стосунків між людьми	18,2
— Забезпечення достатньої обороноздатності України	13,3
— Прагнення до того, щоб цілі та ідеали демократії стали для людей важливішими від грошей	9,1

Як бачимо, пріоритет мають проблеми, пов'язані з подоланням економічної кризи, стабілізації економіки, поліпшенням постачання і торгівлі. Далі йдуть проблеми екології, боротьби із злочинністю.

На другому плані проблеми, пов'язані з культурним відродженням, забезпеченням суверенітету, ефективності впливу людей на рішення, які приймають влади, і, нарешті, з прагненням доброзичливої психологічної атмосфери в суспільстві.

Проблеми, пов'язані із забезпеченням обороноздатності, а також із тим, щоб цілі та ідеали демократії стали важливішими, ніж гроші, поки що не дістали широкої зацікавленості. Таке становище зумовлюється перш за все конкретно-економічною ситуацією, в якій перебувають нині опитані. Очевидно, буде правильним підкреслити, що нагальність їх потреб та інтересів пов'язана, в першу чергу, з економікою, а потім — з культурою і політикою.

Юрій ПАХОМОВ,
директор Інституту соціології АН України, академік АН України.

УКРАЇНА ЄДИНА, НЕПОДІЛЬ

Слово правди українського підпілля

Сьогодні, здається, просто і легко осуджувати політичні помилки чи недалекоглядність тих або інших давніших політичних груп. Дрібними і неважливими у порівнянні з ходом історії здаються тодішні політичні пристрасті, які були такими гострими і так багато заважили в нашій історії. І в добу УНР, і в період національно-визвольної боротьби на західноукраїнських землях помилкові дії наших українських діячів дуже помітні сьогодні. Як же нелегко було все оте переживати в ті недалекі часи.

Але маємо вчитися саме на справжній нашій історії, на помилках минулого. Як, зрештою, і на його позитивному досвіді, на ідейних розробках і визначеннях тих високих цілей, які й досі стоять перед українським народом в його боротьбі за волю. За право бути собою на рідній землі, збудувати Незалежну Соборну Українську Державу.

Звинувачення ОУН у різних гріхах, непримиренне таврування однієї, другої чи третьої групи ОУН навзаєм різними їхніми політичними ворогами створило загалом викривлений, фальшивий портрет українських патріотів як в очах значної частини мешканців України, так і у світі.

Не забуваймо, що Захід завжди вів політичну гру, виходячи лише з власних інтересів. І щойно виявилось, що російський більшовизм виграє у війні з УНР, як всі угоди з молодою Українською державою були розірвані. Почалась нова гра з більшовицькою Росією, а потім — із сталінським СРСР.

Тому Захід, зокрема, найрозвинутіші його країни, ніколи не відводили багато місця ні у своїй пресі, ні тим паче — у своїй політиці українському питанню. Вони воліли мати справу з СРСР, з переможцем, хоч і відомим тираном та тюремником багатьох народів, зокрема українського.

Отож, і в оцінці західних істориків ОУН — УПА мали досить стриману оцінку, якщо не критичну. На сторінки впливових видань слово теоретиків і діячів українського повстанського руху майже не потрапляло.

А між тим звучало це слово. Нехай лише для українського повстанця і підпільника чи тих, хто вже знаходився в еміграції, але продумано і широко, настільки осмислено з позицій загальної історії, що ми сьогодні можемо тільки подивуватись інтелектуальній прозорливості і широкому демократичному поглядові українських патріотів — членів ОУН, бійців УПА. До них належав і Осип Дяків-Горновий (1921—1950 рр.), статтю якого «Наше ставлення до російського народу» з незначними і несуттєвими за змістом скороченнями пропонуємо сьогодні читачам «Голосу України».

Високоосвічений і культурний літератор Осип Дяків-Горновий відомий своїми публікаціями у підпільній пресі як автор численних розвідок про напрямок діяльності ОУН, про становище в Україні, йому належать глибокі аналізи української радянської преси того часу. Сьогодні можна бачити, яке точне і мужнє перо мав О. Дяків-Горновий, як продумано ставить він складні політичні питання. В його творах ми чуємо голос ОУН, її політику і спрямованість, і можемо зрозуміти також, чому набула такої популярності серед українського населення Галичини й Волині ОУН в передвоєнні, воєнні і повоєнні роки.

Зовсім молодим, двадцятидвохрічним Осип Дяків-Горновий почав редагувати підпільні українські оунівські журнали «Юнак» і «Вісті», що видавалися в роки фашистської окупації. У 1945—48 роках він стає у підпіллі головою осередку пропаганди при Проводі ОУН, у 1948 році — крайовим провідником Львівського краю, з 1950 року — членом УГВР і заступником голови її Генерального Секретаріату. Осип Дяків-Горновий загинув у бою з військами НКВС, у листопаді 1950 року поблизу Станіслава (тепер — Івано-Франківська).

Ще донедавна комуністична пропаганда мала б зобразити людину з такою біографією, як бандита і людиноненависника, ворога всіх націй. Стаття «Наше ставлення до російського народу» красномовно спростовує такий однобічний і викривлений підхід.

Юрій ПОКАЛЬЧУК.

Осип ГОРНОВИЙ

ДО РО

ПРИСТУПАЮЧИ до розгляду нашого ставлення до російського народу, зазначимо зразу, що це питання поділяється на дві частини: 1) наше ставлення до російських народних мас і 2) наше ставлення до російських імперіалістів. У кожному з цих двох окремих питань наше ставлення — різне.

У принципі наше ставлення до російського народу нічим не відрізняється від нашого ставлення до всіх інших народів. Воно випливає з основних наших ідейно-політичних засад: Воля народам! Воля людині!

Українському визвольно-революційному рухові, який зродився на ґрунті національного поневолення й колоніального гніту українського народу та який висловлює прагнення народу визволитися, всяке поняття шовінізму, а тим більш імперіалізму — чуже й осоружне. Борючись за визволення власного народу, ми прагнемо до визволення та державної самостійності всіх народів, бо ми ненавидимо всяке поневолення, а теж нам ненависний усякий імперіалізм. Ми переконані, що український народ, як і всякий інший народ у світі, може найкраще й найповніше розвиватися тільки в сім'ї вільних і незалежних держав усіх народів. Ми хочемо своє життя будувати у власній самостійній державі в тісній співпраці з усіма народами. Ми віримо, що справжній мир у світі може забезпечити тільки система вільних національних держав усіх народів на їх етнографічних територіях.

Ось як визначив III-ій Надзвичайний Великий збір ОУН наше ставлення щодо цього:

«Організація Українських Націоналістів бореться за українську самостійну соборну державу і за те, щоб кожна нація жила вільним життям у своїй власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних державах — це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного й соціального питання у цілому світі».

Ці положення є вихідні і при визначенні нашого ставлення до російського народу. **ОУН бореться не проти російського народу, а за визволення України від гніту російсько-більшовицьких загарбників. ОУН заступає погляд, що російська держава повинна покриватися з етнографічними кордонами російського народу, та ні в якому разі не виходити поза ці межі. З російським народом, який матиме свою національну державу на своїй етнографічній території; який не виступатиме проти національно-визвольних прагнень українського народу; з російським народом, який не відстоює імперіалізму, а бореться за знищення своїх імперіалістичних клік,— з таким російським народом ми прагнемо якнайтісніше співпрацювати і сьогодні, і в майбутньому.**

Виходячи з такого розуміння, ОУН змагається за знищення російсько-більшовицької тюрми народів і перебудови СРСР на незалежні держави всіх народів, в колі яких знайшлася б і національна держава Росії. Це бо єдиний шлях до того, щоб покласти край національному поневоленню українського народу, колоніальному грабежеві його багатств, жахливій експлуатації його праці російсько-більшовицькими імперіалістами. Це єдиний шлях здійснити волелюбні прагнення українського народу, природні, зрештою, для кожного народу, жити у своїй незалежній державі.

Знищення колоніально-експлуататорського СРСР, знищення імперіалістичної кляси сталінських вельмож диктується найжиттєвішими інтересами всіх народів СРСР. Перебудова СРСР на незалежні держави — це найсправедливіша й найпрогресивніша розв'язка національного питання, бо вона в корені підтинає російський імперіалізм і створює можливості для всебічного розвитку кожного народу. Вона веде не до національної обмеженості й заскорузлості, а до найширшої співпраці та дружби між народами, бо вона будує їх на принципах справжньої незалежності, рівності й добровільності. Звільняючи народи від колоніального гніту російсько-більшовицьких імперіалістів, вона створює найкращі передумови для розв'язки соціального питання кожним народом у дусі інтересів працюючих мас. Тому перебудова СРСР на незалежні держави всіх його народів — це не поворот до старого і віджилого,— це, безсумнівно, величезний прогрес.

Відокремлення України від Росії не є жодним ворожим виступом проти російського народу, як це змальовує більшовицька пропаганда.

По-перше, боротьба за відокремлення України від Росії — це боротьба за належне право кожному народові жити на власній землі незалежним державним життям, і це право вже давно визнане всіма за кожним народом. Хіба ж, скільки-небудь об'єктивно думаючи, людина може розцінювати таку боротьбу, як боротьбу ворожу будь-якому іншому народові? Крім цього, боротьба за відокремлення України від Росії — це, навіть з погляду більшовицьких законів, боротьба цілком законна: Конституція СРСР забезпечує за кожною т. зв. союзною республікою право на вихід зі складу СРСР.

По-друге, російському народові не потрібна Україна, вона потрібна тільки російським імперіалістам. Твердження, що Росія не може обійтися без України,— а з такими твердженнями виступали і Ленін, і Сталін,— явно імперіалістична вигадка, вживана всіма імперіалістами. Вона сфабрикована на те, щоб баламутити народні маси. (Німецькі імперіалісти робили так само, коли кричали, що німецькому народові тісно, що йому грозить голод, що йому потрібний «життєвий простір» і т. п.). Далі, таке твердження взагалі — це ніякий аргумент і не може давати ніякому народові права поневолювати інший народ. Таких «аргументів» уживають тільки імперіалісти для оправдання своїх безконечних імперіалістичних війн і загарбування чужих територій.

Російські землі настільки багаті, а російський народ настільки працьовитий, що може сам себе забезпечити. Треба тільки, щоб земля, багатства російської землі, промисловість були в руках російського народу, а не в руках кляси більшовицьких вельмож; щоб російський народ працював на себе, а не на зграю більшовицьких експлуататорів і на їхні імперіалістичні плани. До того ж, якщо російському народові потрібні українське вугілля, залізо чи хліб, то він може їх отримати шляхом обміну з Україною за господарські добра своєї землі, наприклад, ліс чи промислові вироби потрібні Україні, але не шляхом загарбання України й колоніальної експлуатації її багатств.

Ми ж не можемо допустити до того, щоб російсько-більшовицькі окупанти вивозили скарби української землі цілком за безцінь і то тільки тому, що їх потрібно російській промисловості, свідомо розбудованій у безсировинних областях. Ми не можемо погодитися з тим, щоб господарство України розбудовувалося однобічно (сільське господарство й видобувна промисловість), щоб Україна, маючи великі запаси всієї потрібної сировини, не мала розвинутих усіх галузей промисловості. Ми не можемо дивитися на те, як мільйони українського народу вмирають від голоду тільки тому, що їхній хліб загарбали кремлівські розбійники. Ми не можемо допустити до того, щоб Україна й надалі залишалася базою сировини та ринком збуту для російської промисловості, джерелом збагачування кляси більшовицьких вельмож. І тому ми боремося за відділення України від Росії.

Таким чином, відокремлення України звернене не проти російського народу, а тільки проти російсько-більшовицьких імперіалістів, знищення яких є також в інтересах російського народу.

Змагаючись за відокремлення України та перебудову СРСР на незалежні держави всіх народів СРСР, ми рівночасно прагнемо якнайтіснішої співпраці в політичній, економічній і культурній галузях з російським народом, як із усіма іншими народами. Російський народ — наш безпосередній сусід, з ним у нас багато спільних інтересів, і співпраця наша мо-

же розви… но, якщо… не на ім… єминах, а… жбі та р…

Сьогод… лісти ши… т. зв. до… народу у… ві. Та це… відає пр… ромна бр… подвійка.

По-пер… про періо… російськи… народні … го вплив… так і з… ського … ре, кращ… ших, зна… ки. Цар… Росією н… ства. По… ду ні в … жала во… ду, оскі… позбавле… них пра… було ні… інститу… царсько… ни ні в … вважати…

кого н… царсько… сійські … ли ніяк… справж… їнсько… більшо… інакше… потрап… із свої… дом: в… тину, … кого с… кий … будь-…

Так … ського… ський … змоги … так і … го тот… Союзу… літика… украї… же вв… справ… ких н… ві.

По… сійськ… літик… цьких… раїнс… були,… помо… націо… луата… вини… наро… його … ми. … не і… укра… лому… цю … мо, … біль… а не… му, … си.

З … цьом… росі… дає)… пол… луат… свої… ник… ськ…

...А ЄДИНА, НЕПОДІЛЬНА

...лаючи до
...нашого ста-
...до російського
...мо зразу, що
...діляється на
...наше став-
...ьких народних
...ставлення до
...еріалістів. У
...двох окремих
...тавлення —

...наше ставлен-
...ого народу ні-
...ється від на-
...до всіх інших
...випливає з ос-
...ідейно-полі-
...Воля народам!

...у визвольно-
...рухові, який
...рунті націона-
...ення й коло-
...у українського
...й висловлює
...оду визволи-
...няття шовініз-
...імперіаліз-
...осоружне. Бо-
...волення влас-
...и прагнемо до
...державної са-
...іх народів, бо
...всяке понево-
...ам ненависний
...лізм. Ми пере-
...раїнський на-
...й інший народ
...найкраще й
...виватися тіль-
...них і незалеж-
...іх народів. Ми
...иття будувати
...остійній держа-
...впраці з усіма
...віримо, що
...у світі може
...льки система
...альних держав
...а їх етногра-
...ріях.
...чив III-й Над-
...ний збір ОУН
...щодо цього:
...Українських
...бореться за
...мостійну собор-
...за те, щоб
...жила вільним
...власній само-
...ві. Знищення
...поневолення
...ії нації нацією,
...их народів у
...авах — це єди-
...дасть справед-
...національного
...питання у ці-

...ня є вихідні і
...ванні нашого
...російського на-
**...реться не про-
...народу, а за
...раїни від гніту
...шовицьких за-
...Н заступає по-
...йська держава
...ватися з етно-
...ордонами росій-
..., та ні в якому
...ти поза ці ме-
...ним народом,
...свою національ-
...а своїй етногра-
...рії; який не ви-
...націонал-
...прагнень укра-
..., з російсь-
...який не ві-
...лізму, а бореть-
...своїх імпе-
...лік,— з таким
...одом ми праг-
...тіснішe співпра-
...ці, і в май-**

...з такого розу-
...змагається за
...сійсько-більшо-
...народів і пе-
...СР на незалеж-
...ск народів, в
...илася б і на
...ржава Росії. Це
...до того, щоб
...національному

поневоленню українського народу, колоніальному грабежеві його багатств, жахливій експлуатації його праці російсько-більшовицькими імперіалістами. Це єдиний шлях здійснити волелюбні прагнення українського народу, природні, зрештою, для кожного народу, жити у своїй незалежній державі.

Знищення колоніально-експлуататорського СРСР, знищення імперіалістичної кляси сталінських вельмож диктується найжиттьовішими інтересами всіх народів СРСР. Перебудова СРСР на незалежні держави — це найсправедливіша й найпрогресивніша розв'язка національного питання, бо вона в корені підтинає російський імперіалізм і створює можливості для всебічного розвитку кожного народу. Вона веде не до національної обмеженості й заскорузлості, а до найширшої співпраці та дружби між народами, бо вона будує їх на принципах справжньої незалежності, рівності й добровільності. Звільняючи народи від колоніального гніту російсько-більшовицьких імперіалістів, вона створює найкращі передумови для розв'язки соціального питання кожним народом у дусі інтересів працюючих мас. Тому перебудова СРСР на незалежні держави всіх його народів — це не поворот до старого й віджилого,— це, безсумнівно, величезний прогрес.

Відокремлення України від Росії не є жодним ворожим виступом проти російського народу, як це змальовує більшовицька пропаганда.

По-перше, боротьба за відокремлення України від Росії — це боротьба за належне право кожному народові жити на власній землі незалежним державним життям, і це право вже давно визнане всіма за кожним народом. Хіба ж, скільки-небудь об'єктивно думаючи, людина може розцінювати таку боротьбу, як боротьбу ворожу будь-якому іншому народові? Крім цього, боротьба за відокремлення України від Росії — це, навіть з погляду більшовицьких законів, боротьба цілком законна: Конституція СРСР забезпечує за кожною т. зв. союзною республікою право на вихід зі складу СРСР.

По-друге, російському народові не потрібна Україна, вона потрібна тільки російським імперіалістам. Твердження, що Росія не може обійтися без України,— а з такими твердженнями виступали і Ленін, і Сталін,— явно імперіалістична вигадка, вживана всіми імперіалістами. Вона сфабрикована на те, щоб баламутити народні маси. (Німецькі імперіалісти робили так само, коли кричали, що німецькому народові тісно, що йому грозить голод, що йому потрібний «життєвий простір» і т. п.). Далі, таке твердження взагалі — це ніякий аргумент і не може давати ніякому народові права поневолювати інший народ. Таких «аргументів» уживають тільки імперіалісти для оправдання своїх безконечних імперіалістичних війн і загарбування чужих територій.

Російські землі настільки багаті, а російський народ настільки працьовитий, що може сам себе забезпечити. Треба тільки, щоб земля, багатства російської землі, промисловість були в руках російського народу, а не в руках кляси більшовицьких вельмож; щоб російський народ працював на себе, а не на зграю більшовицьких експлуататорів і на їхні імперіалістичні плани. До того ж, якщо російському народові потрібні українське вугілля, залізо чи хліб, то він може їх отримати шляхом обміну

з Україною за господарські добра своєї землі, наприклад, ліс чи промислові вироби потрібні Україні, але не шляхом загарбання України й колоніальної експлуатації її багатств.

Ми ж не можемо допустити до того, щоб російсько-більшовицькі окупанти вивозили скарби української землі цілком за безцінь і то тільки тому, що їх потрібно російській промисловості, свідомо розбудованій у безсировинних областях. Ми не можемо погодитися з тим, щоб господарство України розбудовувалося однобічно (сільське господарство й видобувна промисловість), щоб Україна, маючи великі запаси всієї потрібної сировини, не мала розвинутих усіх галузей промисловості. Ми не можемо дивитися на те, як мільйони українського народу вмирають від голоду тільки тому, що їхній хліб загарбали кремлівські розбійники. Ми не можемо допустити до того, щоб Україна й надалі залишалася базою сировини та ринком збуту для російської промисловості, джерелом збагачування кляси більшовицьких вельмож. І тому ми боремося за відділення України від Росії.

Таким чином, відокремлення України звернене не проти російського народу, а тільки проти російсько-більшовицьких імперіалістів, знищення яких є також в інтересах російського народу.

Змагаючись за відокремлення України та перебудову СРСР на незалежні держави всіх народів СРСР, ми рівночасно прагнемо якнайтіснішої співпраці в політичній, економічній і культурній галузях з російським народом, як із усіма іншими народами. Російський народ — наш безпосередній сусід, з ним у нас багато спільних інтересів, і співпраця наша може розвиватися дуже успішно, якщо вона буде будована не на імперіалістичних узаєминах, а на справжній дружбі та рівноправності.

Сьогодні російські імперіалісти широко горлають про т. зв. допомогу російського народу українському народові. Та це нітрохи не відповідає правді. Це — безсоромна брехня, так би мовити, подвійна.

По-перше, якщо йдеться про період царської Росії, то російський народ, російські народні маси не мали ніякого впливу як на внутрішню, так і з... полі... царського ...ду. Це ... добре, краще може навіть від інших, знають і самі більшовики. Царський уряд правив Росією на основі самодержавства. Політика царського уряду ні в якій мірі не відображала волі російського народу, оскільки цей народ був позбавлений усіх демократичних прав, оскільки в Росії не було ніяких демократичних інституцій. Тому-то політика царського уряду щодо України ні в якій мірі не може вважатися політикою російського народу. В умовинах царського самодержавства російські народні маси не мали ніякої змоги виявити своє справжнє ставлення до українського народу. Оскільки більшовики сьогодні твердять інакше, то вони цим самим потрапляють у суперечність із своїм дотеперішнім поглядом: вони заперечують ту істину, що в умовинах царського самодержавства російський ...од був позб...ний будь-...их політичних ...ав.

Так само як в умовах царського самодержавства російський народ не мав ніякої змоги виявити свою волю, так і в умовах диктаторського тоталітарного Радянського Союзу. Тому також і вся політика Радянського уряду в українському питанні не може вважатися за виявлення справжніх поглядів російських народних мас у цій справі.

По-друге, як політика російського царизму, так і політика московсько-більшовицьких імперіалістів щодо українського народу ніколи не були, і не є, політикою допомоги Україні, а політикою національного гніту та експлуатації України, політикою винищування українського народу, жорстокої розправи з його визвольними змаганнями. Саме, на жаль, такий, а не інакший зміст російсько-українських відносин у минулому й сьогодні. Проте за цю політику ми обвинувачуємо, передусім, царських і більшовицьких імперіалістів, а не російський народ у цілому, не російські народні маси.

З прикрістю ми мусимо в цьому місці ствердити, що російський народ давав (і дає) з себе робити знаряддя політики гноблення й експлуатації України в руках своїх імперіалістичних керівників. Бо що ж зробив російський народ, щоб перешкодити царським імперіалістам у зраді Переяславського договору (Віленської угоди з Польщею 1655 р. й Андрусівського договору 1667 р.), в зруйнуванні Запорозької Січі, в заведенні кріпацтва на Україні, в забороні української мови? Що зробив російський народ для того, щоб перешкодити більшовицьким імперіалістам завойовувати Україну в 1917—20 рр.; що зробив він для того, щоб не допустити до гноблення українського народу після 1920 року і до сьогодні? Що робить він сьогодні в тому напрямі, щоб перешкодити московсько-більшовицьким гнобителям здушувати нашу визвольно-революційну боротьбу в Україні? Про яку ж тоді допомогу російського народу може бути мова?

Хіба ж викуп із неволі Шевченка групою передових росіян чи близьке знайомство Шевченка з Чернишевським та інші подібні приклади — це допомога російського народу українському? Ні, бо це лише одиниці здобувалися і здобуваються на гідне трактування українського народу та визнання йому належних прав. Ні, бо ці одиниці залишилися й залишаються поки що як самітні острови серед російського народу. Прихильного ставлення до українського народу від передових людей російського народу не можна узагальнювати як допомогу російського народу українському. Це тільки проблиски майбутньої співпраці двох вільних і цілком незалежних українського та російського народів, це доказ можливості такої співпраці вже сьогодні, на ґрунті спільної боротьби проти спільного ворога — російсько-більшовицьких імперіалістів, які придушують також російські працюючі маси, жорстоко експлуатують їх і гонять умирати за чужі їм інтереси.

Прагнучи співпрацювати з російським народом, ми найрішучіше виступаємо проти приписування російському народові «керівної ролі», обов'язків «старшого брата», що випливають нібито з якихось благородних вищих якостей цього народу («російський народ — найвидатніша нація», що має «ясний розум, стійкий характер і терпіння»), бо за всім цим криється російський імперіалізм і шовінізм.

Ми того погляду, що в світі немає повноцінних і неповноцінних народів, народів, що були б найвидатніші з-поміж усіх інших. Можуть бути тільки розвинуті й відсталі народи. Але ці останні, вийшовши зі стану своєї відсталості, не тільки нічим не поступаються розвинутим, а часто перевищують їх. Скільки ж то свого часу не «доказувано» про неповноцінність слов'ян, і якими ж марними в обличчі дійсності є ці «докази» сьогодні? Як же ж ганебно провалилися гітлерівські твердження про те, що німецька нація — найздібніша й єдина державнотворча нація у світі, що їй належить право націй-панів? У кожного народу є свої національні корисні прикмети й окремі здібності, але це ще ніяк не означає, що через це дана нація — вже «найвидатніша», чи щось у тому роді, нація у світі. Висування якоїсь одної нації як найвидатнішої в світі — це расизм, і як такий заслуговує тільки засудження й затаврування.

Тому ми не признаємо за російським народом жодних «вищих якостей», які давали б російському народові право ставити себе як у теорії, так і в практиці у панівне становище супроти інших народів («старший брат», «великий», «найвидатніша нація» і т. д.). Ми також ніколи не погодимося з «теорією» про «керівну роль» росіян щодо інших народів, що її нібито завдяки своїм «високим» якостям мав відігравати російський народ протягом історії та відіграє у теперішньому Радянському Союзі, про що нині так багато говорять більшовицькі імперіалісти. Сталінські вельможі придумали ці «теорії» для виправдання свого імперіалізму, для прикриття своєї колоніальної системи гноблення та експлуатації, для обдурювання, отруювання расистським дурманом російського народу.

Ми, українці, не можемо погодитися на ці «теорії» ще й тому, що вони створюються часто за рахунок присвоєння найсвітліших сторінок нашої історії (цілий період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства) і культури (наприклад, «Руська правда», «Слово о полку»), шляхом свідомого применшування наших власних здобутків (все, що маємо, досягнуто з «допомогою» російського народу), як теж і жахливої фальсифікації історичної правди (наприклад, Переяславський договір, Мазепа, визвольні змагання 1917—20 рр. і т. п.), бо це має на меті прищеплювати українському народові почуття неповноцінності та російщення його. Ми виступаємо проти расистської пропаганди вищості російського народу, бо вона веде до розпалювання російського шовінізму в масах і тим самим створює труднощі для справжньої співпраці між українським і російським народами. Вона бо полегшує більшовицьким імперіалістам використовувати російські працюючі маси у своїх антинародних цілях.

Як сказано, отже, ОУН бореться не проти російського народу, а проти російських імперіалістів. Проти всіх тих, які поневолюють Україну або допомагають поневолювати її.

Носієм російського імперіалізму сьогодні є більшовицька партія ВКП(б), яка тепер уже насправді оформилася в окрему експлуататорську клясу — більшовицьких вельмож. Цю нову клясу експлуататорів очолює сталінська кліка. Звичайно, частина членів ВКП(б) не стоїть на імперіалістичних позиціях, але це не міняє імперіалістичного характеру цієї кляси як цілості. Дворянське середовище також видало цілий ряд борців проти царського самодержавства (наприклад, декабристів, Герцена та інші), але ці одиниці не змінили імперіалістично-експлуататорської суті своєї кляси. Кляса більшовицьких вельмож — це суто імперіалістична кляса, яка поневолює мільйони інших народів і яка в результаті перемоги над своїм конкурентом, гітлерівською Німеччиною, загарбала країни Центральної та

Південно-с...
тепер готу...
ня цілого ...
мом і ...
нічого сп...
Вона вик...
прикриття ...
бійницьког...
та як за...
своїх агент...
світу. Біль...
лісти — це...
і продов...
діла царс...
Тому ми б...
проти кре...
проти сам...
ки, а й пр...
вицьких ве...
як кляси ...
кляси експ...
Так сам...
в складі к...
ких вельмо...
ці, білору...
ші, ні трох...
сійсько-ім...
рактеру. С...
«інородчес...
більшовиць...
ворошилов...
цілковито ...
ся, російщ...
її ряди ра...
так, як ко...
беї до рос...
ва, вишне...
ких магна...
— гречух...
асимілюєт...
льшовицьк...
вислужни...
ші та мен...
ші. І одні,...
притаманн...
даністю. І ...

Осип ГОРНОВИЙ

НАШЕ СТАВЛЕН[НЯ] ДО РОСІЙСЬКОГО НАРО[ДУ]

ти других...
мося.
Щодо ...
ду, то бі...
визискує ...
як експлу...
лись помі...
Кляса б...
мож поста...
цюючі ма-
вітніх р...
важким я...
деспотизм...
Вона позб...
політични...
прав. Рос...
бере жод...
ництві де...
мократію ...
може.
Та груб...
б думати ...
ставить р...
цілому у ...
кляси б...
плуататор...
го імперіа...
може, по...
хотілося ...
так воно ...
цьких ве...
з собою ...
сійського ...
**чи їй фу...
них при...
(в армії,...
міністрап...
теж у ку...
лянці та ...
чись з н...
імперіалі...
Знову ж ...
без успі...
ські народ...
пропаган...
ралізує
чином ст...
слуги.** П...
легше, ...
безпощад...
міг би й...
крити ма...
ми, що я...
мету вся...
«найвида...
ну роль»...
На при...
роду ми ...
до жахли...

А

дуже успіш
будe будована
істичних уза-
правжній дру
авності.
йські імперіа-
горлають про
. російськогс
ькому народо-
хи не відпо-
Це — безсо-
ак би мовити,

кщо йдеться
ької Росії, то
д, російські
е мали ніяко-
а внутрішню,
полі у цар-
Це доб-
навіть від ін-
ами більшови-
уряд правив
і самодержав
царського уря-
рі не відобра-
йського наро-
й народ був
х демократич-
ьки в Росії не
емократичних
у-то політика
щодо Украї-
рі не може
икою російсь-

НАШЕ СТАВЛЕННЯ
...ІЙСЬКОГО НАРОДУ

В умовинах
державства ро-
маси не ма-
виявити своє
ення до укра-
у. Оскільки
годні твердять
цим самим
суперечність
рішнім погля-
ечують ту іс-
овинах царсь-
вства російсь-
позб ений
тичних ав.
в умовах цар-
жавства росій-
е мав ніякої
свою волю,
диктаторсько-
о Радянського
ож і вся по-
ького уряду в
итанні не мо-
за виявлення
глядів російсь-
ас у цій спра-

політика ро-
зму, так і по-
сько-більшови-
лістів щодо ук-
оду ніколи не
політикою до-
, а політикою
гніту та експ-
ни, політикою
українського
ької розправи з
ими змагання-
жаль, такий, а
міст російсько-
носин у мину-
ні. Проте за
и обвинувачує
царських і
імперіалістів,
й народ у ціло-
кі народні ма-

ми мусимо в
твердити, що
арод давав (і
бити знаряддя
лення й експ-
іни в руках
істичних керів-
к зробив росій
щоб перешко-

дити царським імперіалістам у зраді Переяславського договору (Віленської угоди з Польщею 1655 р. й Андрусівського договору 1667 р.), в зруйнуванні Запорозької Січі, в заведенні кріпацтва на Україні, в забороні української мови? Що зробив російський народ для того, щоб перешкодити більшовицьким імперіалістам завойовувати Україну в 1917—20 рр.; що зробив він для того, щоб не допустити до гноблення українського народу після 1920 року і до сьогодні? Що робить він сьогодні в тому напрямі, щоб перешкодити московсько-більшовицьким гнобителям здушувати нашу визвольно-революційну боротьбу в Україні? Про яку ж тоді допомогу російського народу може бути мова?

Хіба ж викуп із неволі Шевченка групою передових росіян чи близьке знайомство Шевченка з Чернишевським та інші подібні приклади — це допомога російського народу українському? Ні, бо це лише одиниці здобувалися і здобуваються на гідне трактування українського народу та визнання йому належних прав. Ні, бо ці одиниці залишилися й залишаються поки що як самітні острови серед російського народу. Прихильного ставлення до українського народу від передових людей російського народу не можна узагальнювати як допомогу російського народу українському. Це тільки проблиски майбутньої співпраці двох вільних і цілком незалежних українського та російського народів, це доказ можливості такої співпраці вже сьогодні, на грунті спільної боротьби проти спільного ворога — російсько-більшовицьких імперіалістів, які придушують також російські працюючі маси, жорстоко експлуатують їх і гонять умирати за чужі їм інтереси.

Прагнучи співпрацювати з російським народом, ми найрішучіше виступаємо проти приписування російському народові «керівної ролі», обов'язків «старшого брата», що випливають нібито з якихось благородних вищих якостей цього народу («російський народ — найвидатніша нація», що має «ясний розум, стійкий характер і терпіння»), бо за всім цим криється російський імперіалізм і шовінізм.

Ми того погляду, що в світі немає повноцінних і неповноцінних народів, народів, що були б найвидатніші з-поміж усіх інших. Можуть бути тільки розвинуті й відсталі народи. Але ці останні, вийшовши зі стану своєї відсталості, не тільки нічим не поступаються розвинутим, а часто перевищують їх. Скільки ж то свого часу не «доказувано» про неповноцінність слов'ян, і якими ж марними в обличчі дійсності є ці «докази» сьогодні? Як же ж ганебно провалилися гітлерівські твердження про те, що німецька нація — найздібніша й єдина державнотворча нація у світі, що їй належить право нації-панів? У кожного народу є свої національні корисні прикмети й окремі здібності, але це ще ніяк не означає, що через це дана нація — вже «найвидатніша», чи щось у тому роді, нація у світі. Висування якоїсь одної нації як найвидатнішої в світі — це расизм, і як такий заслуговує тільки засудження й затаврування.

Тому ми не признаємо за російським народом жодних «вищих якостей», які давали б російському народові право ставити себе як у теорії, так і в практиці у панівне становище супроти інших народів («старший брат», «великий», «найвидатніша нація» і т. д.). Ми також ніколи не погодимося з «теорією» про «керівну роль» росіян щодо інших народів, що її нібито завдяки своїм «високим» якостям мав відігравати російський народ протягом історії та відіграє у теперішньому Радянському Союзі, про що нині так багато говорять більшовицькі імперіалісти. Сталінські вельможі придумали ці «теорії» для виправдання свого імперіалізму, для прикриття своєї колоніальної системи гноблення та експлуатації, для обдурювання, отруювання расистським дурманом російського народу.

Ми, українці, не можемо погодитися на ці «теорії» ще й тому, що вони створюються часто за рахунок присвоєння найсвітліших сторінок нашої історії (цілий період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства) і культури (наприклад, «Руська правда», «Слово о полку»), шляхом свідомого применшування наших власних здобутків (все, що маємо, досягнуто з «допомогою» російського народу), як теж і жахливої фальсифікації історичної правди (наприклад, Переяславський договір, Мазепа, визвольні змагання 1917—20 рр. і т. п.), бо це має на меті прищеплювати українському народові почуття неповноцінності та російщення його. Ми виступаємо проти расистської пропаганди вищості російського народу, бо вона веде до розпалювання російського шовінізму в масах і тим самим створює труднощі для справжньої співпраці між українським і російським народами. Вона бо полегшує більшовицьким імперіалістам використовувати російські працюючі маси у своїх антинародних цілях.

Як сказано, **отже, ОУН бореться не проти російського народу, а проти російських імперіалістів. Проти всіх тих, які поневолюють Україну або допомагають поневолювати її.**

Носієм російського імперіалізму сьогодні є більшовицька партія ВКП(б), яка тепер уже насправді оформилася в окрему експлуататорську клясу — більшовицьких вельмож. Цю нову клясу експлуататорів очолює сталінська кліка. Звичайно, частина членів ВКП(б) не стоїть на імперіалістичних позиціях, але це не міняє імперіалістичного характеру цієї кляси як цілості. Дворянське середовище також видало цілий ряд борців проти царського самодержавства (наприклад, декабристів, Герцена та інші), але ці одиниці не змінили імперіалістично-експлуататорської суті своєї кляси. Кляса більшовицьких вельмож — це суто імперіалістична кляса, яка поневолює мільйони інших народів і яка в результаті перемоги над своїм конкурентом, гітлерівською Німеччиною, загарбала країни Центральної та Південно-східної Європи, а тепер готується до загарбання цілого світу. З соціалізмом і комунізмом вона нічого спільного не має. Вона використовує їх як прикриття для свого розбійницького імперіалізму та як засіб для розбудови своїх агентур по всіх країнах світу. Більшовицькі імперіалісти — це прямі спадкоємці і продовжувачі кривавого діла царських імперіалістів. Тому ми боремося не тільки проти кремлівської верхівки, проти самої сталінської кліки, а й проти кляси більшовицьких вельмож у цілому, як кляси імперіалістичної, кляси експлуататорської.

Так само ця обставина, що в складі кляси більшовицьких вельмож є також українці, білоруси, грузини та інші, ні трохи не змінює її російсько-імперіалістичного характеру. Одна частина х «инородческих» членів кляси більшовицьких вельмож — ворошилови, коротченки — цілковито денаціоналізується, російщиться та входить у її ряди разом з росіянами так, як колись входили кочубеї до російського дворянства, вишневецькі до польських магнатів. Друга частина — гречухи, тичини, хоч не асимілюється, входить до більшовицької кляси на основі вислужництва, як усякі більші та менші кисілі й барабаші. І одні, і другі служать із притаманною ренегатам відданістю. І проти одних, і проти других ми активно боремося.

Щодо російського народу, то більшовицька кляса визискує його соціально так, як експлуатували його колись поміщики й капіталісти. Кляса більшовицьких вельмож поставила російські працюючі маси в становище новітніх рабів, придавлених важким ярмом сталінського деспотизму й експлуатації. Вона позбавила їх будь-яких політичних і громадських прав. Російський народ не бере жодної участі в керівництві державою, а про демократію хіба лише мріяти може.

Та грубою помилкою було б думати, що ця обставина ставить російський народ у цілому у вороже ставлення до кляси більшовицьких експлуататорів чи до російського імперіалізму взагалі. Так, може, повинно б бути, так хотілося б, щоб було, але не так воно є. Кляса більшовицьких вельмож тісно зв'язує з собою значну частину російського народу, **приділяючи їй функції імперіалістичних прикажчиків і гайдуків (в армії, МВД і МГБ, в адміністрації, господарстві, як теж у культурно-освітній ділянці та профспілках), ділячись з нею плодами свого імперіалістичного грабежу. Знову ж вона обманює (і не без успіху) несвідомі російські народні маси облудною пропагандою расизму, деморалізує шовінізмом і таким чином ставить їх на свої послуги.** Це їй вдається тим легше, що вона одночасно безпощадно винищує всіх, хто міг би й мав би відвагу розкрити масам очі та показати їм, що являє собою й яку має мету вся ця пропаганда про «найвидатнішість» і «керівну роль» російського народу.

На прикладі німецького народу ми наочно бачимо, якого жахливого спустошення й руїнницького впливу в масах завдає імперіалістична пропаганда. Німецькі маси, одурманені расизмом, захоплені привабливими імперілістичними планами панувати над іншими народами, до того ж підкріплені початковими великими воєнними успіхами, пішли за Гітлером і його бандитською зграєю. Аналогічне явище маємо й у випадку російського народу. (Коли б так склалося, що російський народ у цілості пішов за теперішнім шовіністичним курсом і цілковито підтримав теперішню більшовицьку шовіністично-імперіалістичну політику, то на цьому шляху його спіткає така доля, яка сьогодні зустріла німецький народ за його підтримку Гітлера).

Не можна легковажити також і того факту (бо й він сприяє імперіалізмові), що російський народ не жив ще протягом своєї історії вільним життям, що він не знає смаку волі людини і громадянських прав, що Росія, як писав Герцен, «равно не имеет ни пристрастия к равенству, ни **емкости** (підкр. Герцена) в свободе. Это так и ведет от аракчеевского императорства к императорству пугачевскому»

Ми можемо додати, що це, власне, привело й до сталінського імператорства. Боротьба російського народу проти самодержавства, поміщиків і капіталістів за соціальне визволення, його революційний порив 1917 року не закінчилися здобуттям визволення, порванням пут деспотизму, соціального визиску й рабства. З-під визиску поміщиків і капіталістів він потрапив під визиск більшовицьких паразитів. Замість царя імператора він має сьогодні генералісимуса-імператора. Коли б російський народ не жив віками в деспотизмі, коли б у нього були хоч трохи демократичні традиції державного життя, він не потрапляв би так легко у залежність від своїх імперіалістичних кляс, він не дозволив би їм так скоро запрягати себе до їхнього імперіалістичного воза. І про це нам треба пам'ятати, бо це й сьогодні дозволяє більшовицьким імперіалістам легко використовувати російські маси для своїх імперіалістичних планів.

Впливи імперіалізму та шовінізму такі сильні, що від них часто не можуть звільнитися навіть передові одиниці. Наприклад, Бєлінський, який ненавидів царизм усією душею, до кінця життя не змінив свого ворожого ставлення до української мови й літератури і в найганебніший спосіб нападав на Гребінку та Шевченка за те, що вони писали українською мовою. А що ж у такому разі говорити про людей несвідомих, здеморалізованих імперіалізмом? Як же ж трудніше перебороти в них вплив імперіалізму? А вплив цей проявляється у найрізнороднішиx виявах, він просякає всі ділянки життя народу й одиниць. Імперіалістом чи його лакеєм стає той росіянин, який виступає проти перебудови СРСР на незалежні держави всіх народів; який відмовляє українському народові права побудувати самостійну державу; який проти відділення України від Росії; який заперечує колоніальний характер теперішньої УРСР; який як-небудь виступає проти революційно-визвольної боротьби українського народу, стріляє в українських повстанців, революціонерів, лає їх бандитами, знущається з українського населення, тероризує його, мордує за його участь у визвольній боротьбі. Імперіалістом чи його лакеєм стає той росіянин, хто схвалює та як-небудь підтримує більшовицьку колоніально-експлуататорську політику в Україні; хто грабує багатства України; хто використовує працю українських працюючих мас; хто їде в Україну, щоб колонізувати її, щоб зайняти коштом українців кращі посади; хто поводиться в Україні по-колонізаторськи, як «старший брат»; хто ставиться до українського народу як до завойованого, підбитого. Імперіалістом чи його лакеєм стає той росіянин, хто заступає погляд русифікаторської політики в Україні, погоджується з теперішнім расистсько-шовіністичним курсом більшовицької політики, хто поділяє погляди про неповноцінність українського народу та намагається прищеплювати почуття неповноцінності українським народним масам. **І проти таких людей ми, очевидно, мусимо боротися, оскільки вони є російськими імперіалістами чи стоять на послугах у них.**

Про вкоріненість імперіалізму нам треба пам'ятати не тільки нині, коли ми боремося за знищення російського імперіалізму, **але й тоді, коли цей імперіалізм буде знищений. Бо й тоді ще довго грозитиме небезпека імперіалізму серед російського народу.**

І про це повинні пам'ятати не тільки український і всі інші поневолені народи СРСР, а теж і **російський народ.** Він мусить усвідомити собі, **що російський імперіалізм є причиною його важкого становища протягом цілої його історії.** Власне російський імперіалізм був і є причиною жахливої нужди й відсталості російських працюючих мас, бо він спрямовував і спрямовує всю народну енергію, працю та матеріальні багатства на загарбницькі війни й розкішне життя експлуататорських кляс, а не на повний розвиток матеріального та духовного життя народу. Це ж російські імперіалісти гонили й гонять народні маси в численні загарбницькі походи, на придушення інших народів, ганьбили і ганьблять ім'я російського народу. Доки російський народ не знищить своїх імперіалістів і **не звільниться від імперіалістичних впливів, доти він ніколи не заживе як вільний народ, доти він буде приречений на рабське животіння серед жахливої експлуатації, насильства й безправ'я, доти він і далі лишиться єдиним народом у світі, який ніколи не жив бодай до деякої міри демократичним життям.**

Сто років тому (1851 р.), коли Росія жила в такому ж самому деспотизмі, як і сьогодні, тільки під іншими деспотами та в інших формах, великий патріот російського народу Герцен писав: «Якщо Росія може миритися з існуючим порядком речей, то вона не буде мати майбутнього, на яке ми надіємося. **Якщо вона буде далі крокувати по петербурзькому шляху, або якщо вернеться до московських традицій, то вона не буде мати іншого призначення, ніж накидатися на Європу, як напівварварська, напіврозбещена орда, руйнувати цивілізовані країни й, нарешті, загинути серед загального спустошення».**

Які ж актуальні ці глибокі слова Герцена сьогодні! Його побоювання нині такі близькі до здійснення. Більшовицькі імперіалісти ведуть російський народ далі по імперіалістичному петербурзькому шляху, повернувшись одночасно до московських традицій. Тим самим вони ще певніше ведуть його до заглади, передбачуваної Герценом. Сталін готовить російському народові ще гіршу долю, як зготовив німецькому Гітлер. І це повинні усвідомити собі всі російські патріоти, весь російський народ.

Червень 1949 року.

КИЇВСЬКЕ ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЗАВОД «АРСЕНАЛ»
ЗАВОД «АЛМАЗ»

Єдине підприємство в Україні, також у межах колишнього СРСР, яке виготовляє апарат для індивідуального гемодіаліза СГДІ-УБ

«ШТУЧНА НИРКА»

Установка «Штучна нирка» призначена для лікування хворих з гострою хронічною нирковою недостатністю методами гемодіаліза, ізольованої ультрафільтрації і гемосорбції у клініках, амбулаторіях і вдома.

При створенні установки використано досягнення вітчизняного і зарубіжного медичного приладобудування.

До складу апарату входить також установка АКВА-1, яка очищає водопровідну воду від механічних домішок, розчинених у ній різних солей, колоїдних та органічних речовин тощо.

Установку АКВА-1 можна застосувати у комплексі із «Штучними нирками» закордонного виробництва.

Для великих нефрологічних центрів «Алмаз» може запропонувати восьмимісну «Штучну нирку» СГД-8. Цей апарат розрахований на 8 хворих. Всю систему обслуговує один інженер. Апарат працює на неочищеній воді.

Підприємство освоїло новий водоочисний комплекс АКВА-2, продуктивність якого на порядок вища за АКВА-1. Його особливість в тому, що всі п'ять блоків апаратури АКВА-2 є самостійними агрегатами, які можуть давати різну ступінь очистки води і можуть використовуватися в інших галузях, де є підвищені вимоги до чистоти води.

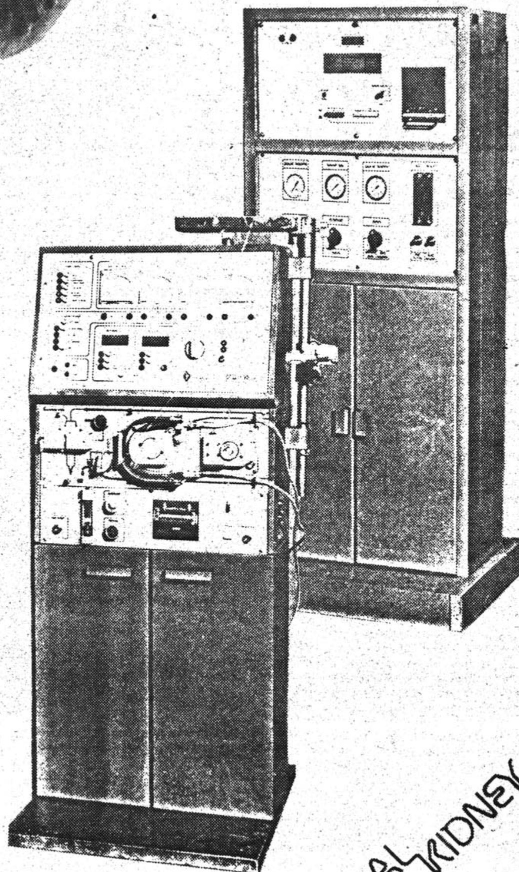
Сьогодні апарат «Штучна нирка» потрібен, як ніколи: разом із серцевими хворобами це захворювання займає друге місце, поступившись тільки перед пегеневими захворюваннями. Середній вік таких хворих — 39 років.

«Штучна нирка»—реальний шлях подовження життя багатьом тисячам людей.

Керівники органів охорони здоров'я, наукових інститутів та лабораторій, обласних, районних і сільських лікарень, маючи у своєму підрозділі апарат «Штучна нирка», ви врятуєте життя багатьом нашим співвітчизникам!

Наша адреса: 253222, м. Київ-222, вул. Сабурова, 2, завод «Алмаз».

Телефони: 514-54-24, 514-19-93, 514-52-35, 514-69-22, 514-48-72.

«ARTIFICIAL KIDNEY»

Хокей

ПІСЛЯ «ТРАКТОРА» — ПІД «ТАНК»...

Хокеїсти київського «Сокола» на мажорній ноті завершили перше коло відкритого чемпіонату країни, перемігши вдома челябінський «Трактор». А от початок другої половини турніру виявився для наших земляків невдалим. Вони потрапили, мов під «танк», приймаючи минулої середи в своєму льодовому Палаці московський клуб ЦСКА.

Кияни програли — 1:5 (0:1, 0:1, 1:3). Протягом перших двох періодів йшла приблизно рівна боротьба. Але господарі так і не знайшли ключів до воріт москвича Сергія Наумова. Натомість армійці двічі скористалися помилками хокеїстів «Сокола» (Олег Петров і Сергій Востриков). Решту шайб у ворота київської команди закинули: Ігор Кравчук, Ігор Масленников та В'ячеслав Буцаєв. Причому в тих моментах кияни перебували в чисельній меншості.

«Розмочив» рахунок захисник «Сокола» Володимир Кирик красивим потужним кидком здалеку. Москвичі тоді залишилися втрьох на майданчику.

— Ми і «Сокіл» тепер перебуваємо приблизно в однаковому становищі, — сказав мені наставник ЦСКА Віктор Тихонов. — Та й багато інших команд, за винятком лише московського «Динамо», переживають болісний період зміни поколінь. Слід набратися терпіння і зачекати, коли наші 17—20-річні хлопчики подорослішають і стануть майстрами. До речі, «Сокіл» мені сподобався. В першому періоді кияни мали навіть більше гострих моментів, ніж ми. Одне слово всім нам треба вижити...

Один з наставників «Сокола» Валерій Голдобін погодився з думками московського колеги. І додав:

— Головна причина нашої поразки: чотири літери — ЦСКА, які давлять на психіку київських хокеїстів. Велике минуле великої команди, яка сьогодні, як зазначалося, переживає не ліпші часи, все ж діє на наших хлопців, як удав на кролика...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Баскетбол

«БАЛЕРИНА» З ШОЛЕ

Позавчора київський «Будівельник» робив третю спробу за останні три сезони пробитися до чвертьфінального етапу в європейському клубному турнірі, цього разу в розіграші Кубка Корача. У Палаці спорту він приймав французький клуб «Піте Шоле Баскет» (з міста Шоле).

Кілька слів про суперника киян. «Піте» — спонсор команди, що спеціалізується на виготовленні кондитерської продукції. Все інше в назві цього клубу — зрозуміло, тому умовно з трьох слів залишимо одне «Шоле».

У чемпіонаті Франції (де досить високий рівень клубного баскетболу) підопічні головного тренера «Шоле» Ларна Бюффара перебувають тепер на другому місці, поступаючись іменитому «Ліможу» й випереджають «Ортез», який свого часу «зупинив» «Будівельника» на європейській «баскетбольній стежині».

...Якби вболівальникам напередодні позавчорашнього матчу запропонували назвати переможця, більшість, мабуть, віддала б перевагу киянам. І їх можна було б зрозуміти, бо сьогоднішній «Будівельник» — чемпіон країни за... антропологічними показниками гравців! Справді, на передматчевих знайомствах з глядачами вони мають надзвичайно ефектний вигляд: сім баскетболістів з десяти — понад два метри, найвищі — Окунський (214 см) та Корольов (212), середній зріст — 202,2 сантиметра! Але в баскетбол грають усе ж, вибачте, не «сантиметри». Вимагається, насамперед, цілий комплекс якостей: розсудливість, кмітливість, синхронність, вміння комбінувати тощо.

Усе це, на жаль, в повному обсязі продемонстрували лише гості. Тактиці ж української команди я дав би таке визначення: «ставка на... експромт». За таких умов мені відверто шкода було капітана господарів Євгена Мурзіна та його молодого партнера Сашка Лохманчука. Розумію, що для нинішнього «Будівельника» застосувати принаймні два заслони протягом матчу, — то вже занадто. Але допомогти своїм найпомітнішим бодай раз звільнитися від «охоронця-захисника» — хіба це вже така нездійсненна справа для лідера українського баскетболу? Мурзін, зрештою, самотужки набрав свої 25 очок. Але індивідуальних зусиль цього великого майстра явно забракло для перемоги «Будівельника».

...Приблизно вже на п'ятій хвилині стало зрозуміло, що киянам навряд чи «світить» вихід до чвертьфіналу (за підсумком двох матчів). На 10-й — викликала сумнів й можливість виграти хоча б у домашній зустрічі. Так воно й сталося. Арбітри — Зорен Грбац (Югославія) та Рішард Яблонський (Польща) зафіксували переконливий виграш «Шоле» — 92:76 (48:35). Комісар зустрічі Юхим Сироткін (Білорусь) передав цей результат до штаб-квартири ФІБА в Мюнхен.

Серед французьких гравців глядачам дуже полюбився 29-річний капітан, стрункий, навіть тендітний, баскетболіст із США Грейлін Уорнер (мій юний колега — Дмитро Ільченко — влучно назвав його... «балериною» з «Шоле»!). Так от, двометровий Уорнер королював на баскетбольній сцені, здобувши 44 (!) очка. Причому 24 з них — так званими «триочковими кидками». Лідерові добре допоміг Ян Локарт — 24 очка.

Щодо «Будівельника», то я щиро порадив би команді (з метою економії коштів) вирушити до Франції на матч-відповідь 6 листопада лише п'ятірко гравців. До того ж більшу частину подорожі присвятити відвіданню музеїв та магазинів. Утім, можливо, станеться диво?..

Юрій ВИСТАВКІН,
майстер спорту.

Сьогодні о 18.30 в спорткомплексі КПІ динамівки Києва приймають баскетболісток МТК (Будапешт) у матчі-відповіді Кубка чемпіонів. Приходьте. Цікаву боротьбу гарантовано.

ПОНЕДІЛОК

4 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.10 «Зустріч у Траляліянських». Вистава Тернопільського обласного театру ляльок.
16.50 Документальні фільми «Бабин Яр», «Дорога довжиною у півстоліття».
17.40 Телефільм «Доля художника Тараса Шевченка».
18.15 Музичний фільм «Де Черемоша хвилі плинуть».
19.00 УТН.
19.30 «Хто ми...» Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Фільм-концерт «Фантазія».
21.20 «Хто ми...» Частина 2.
22.20 Україна — Німеччина. Дні економіки України в Лейпцігу.
23.05 Все про кіно.
0.20 УТН.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Прем'єра художнього телефільму «Мати». Фільм 1.
11.20 Мультфільми.
12.00 ТСН.
12.10 Народні казки і притчі різних країн.
12.15 Футбольний огляд.
12.45 Дитяча година (з уроком німецької мови).
13.45 Виступ лауреата телерадіоконкурсу «Голоси Росії» ансамблю «Келу».
13.55 Блокнот.
14.00 Ділова людина.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Це було, було... Утьосов, Одеса і море.
15.30 «Мелодія на два голоси». Художній телефільм. Фільм 1.
16.40 Планета ЮНЕСКО.
17.40 Світ захоплених.
17.55 Ринок: час вибору.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Прем'єра художнього телефільму «Мати». 1 серія.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Романси С. Рахманінова співає П. Лісіціан.
21.55 Авторське телебачення.
23.40 ТСН.
23.55 Чемпіонат Європи з більярду.
0.25 Бесіди з єпископом В. Родзянком. Передача 17.
0.50 Прем'єра художнього телефільму «Мати». Фільм 1.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Прем'єра науково-популярного фільму «Кучерявий пелікан і інші».
9.05 Світ грошей Адама Сміта.
9.35 Італійська мова.
9.45 Російська мова.
10.15 «Хочу буцатися». Мультфільм.
10.25 Бесіди про російську культуру. Передача 8.
11.00 «За тих, хто в дорозі». Документальний фільм.
11.30 Т. Ін. Ко.
12.00 «І побачив я звіра». Програма для дітей.
13.00 «Дім Бернарди Альби». Художній телефільм.
14.30 «Матрьошки нижегородські». Документальний телефільм.
15.00 Концерт камерної музики.
15.40 Віче*
17.10 Реклама*.
17.15 «Осінь на Байкалі». Музичний телефільм.
17.30 Телевізійний музичний абонемент. Е. Гілельс.
18.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
19.00 «И не прервется связь времен».
19.10 Грані.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 П'яте колесо.
22.20 Телебіржа інформує*.
22.50 Реклама*.
23.00 Вісті.
23.20 Ми — українці. Естрадний концерт*.

* Передачі II програми УТ.

У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК

5 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, колонка редактора, «Брати наші менші», «Мальовнича Україна», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Все про кіно.
10.15 Доброго вам здоров'я. Планування сім'ї.
11.00 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Конкурсні фільми І Всеукраїнського кінофестивалю. Документальні фільми «Ой, горе, це ж гості до мене», «Дах».
17.30 Музичний фільм «Повернення в легенду».
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Прем'єра художнього телефільму «Мати». Фільм 2.
11.15 У дні шкільних канікул.
12.00 ТСН.
12.15 «Геть огіркового короля». Телевистава.
13.40 Біржові новини.
13.55 Дитячий музичний клуб.
14.10 Блокнот.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 «Пік'ю-00 та інші...». Документально - публіцистичний фільм до 50-річчя Першого союзного морського конвою до нашої країни.
16.15 «Мелодія на два голоси». Художній телефільм. 2 серія.
17.30 ...До шістнадцяти і старші.
18.15 Презентація художнього телефільму «Машенька».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Прем'єра художнього телефільму «Мати». Фільм 2.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Зірки світової оперної сцени.
22.40 «Сімейна хроніка старих знайомих». Прем'єра телефільму «Альоша». 1 і 2 серії. У перерві — 22.35 Біржові новини і ТСН.
1.25 Бесіди з єпископом В. Родзянком. Передача 18.
1.50 Прем'єра художнього телефільму «Мати». Фільм 2.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 «Дедуровка». Сторінки провінційної хроніки. Документальний телефільм.
8.40 Французька мова. 1 рік.
9.10 Французька мова. 2 рік.
9.40 «Озирнися, Росіє». Крихка вічність.
10.40 Прем'єра документального телефільму «Як створювати опери».
11.00 Інше мистецтво. На виставці у Будинку художника. Передача 1.
11.30 Дім на Чистих Прудах. Центр Р. Бикова. «Вовчення серед людей». Художній фільм.
13.00 «Трава зелена». Художній телефільм. 1 серія.
14.05 Ритмічна гімнастика.
14.35 Таємниці Празького архіву.
17.00 Авторські програми Т. Шах-Азізової. А. П. Чехов. «Дядя Ваня».
17.45 Школа менеджерів.
18.15 Виступ ансамблю «Орнамент».
19.15 Київська панорама*.
19.45 Реклама*.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 СКВ (Спеціальний комерційний випуск).
20.45 Візитна картка. Випуск п'ятий.
21.30 Музичний телеярмарок*.
22.40 Телефільм «Сутність»*.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».

СЕРЕДА

6 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, спортогляд, «Візит до лікаря», «Майстри гумору», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Художній фільм «Жорстокий батько».
10.25 УТН.
10.35 Вдивляючись у завтра. Теленарис.
16.00 УТН.
16.10 Джерельце. Передача 4.
16.55 На допомогу школі. О. Довженко. «Зачарована Десна».
17.25 Фільм-концерт «Благослови, душе моя».
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 У дні шкільних канікул. Художній фільм «Спільний собака».
9.55 «Старий глечик». Мультфільм.
10.15 Прем'єра телефільму «Альоша». 1 і 2 серії.
12.00 ТСН.
12.15 ...До шістнадцяти і старші.
14.10 Блокнот.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Третій вік. Сьогодні і тоді...
16.50 Мультфільми.
17.25 Дитяча година (з уроком англійської мови).
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Світ захоплених.
19.00 Футбол. Кубок УЕФА. 1/16 фіналу. «Динамо» (Москва) — «Канн» (Франція).
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Ширше коло.
23.40 ТСН.
23.55 Футбол. Кубок УЕФА. 1/16 фіналу. «Аек» (Греція)—«Спартак» (Москва). 2 тайм.
0.45 «Собаче серце». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 «Школа без номера...». Документальний телефільм.
8.35 Німецька мова. 1 рік.
9.05 Німецька мова. 2 рік.
9.35 Школа менеджерів.
10.05 «Любви старинные туманы». Поэзия Марины Цветаевой.
11.00 Острови розбрату.
11.30 Інше мистецтво. На виставці у Будинку художника. Передача 2.
12.00 «Правда, ми будемо завжди!» Лялькова вистава.
13.00 «Трава зелена». Художній телефільм. 2 серія.
14.05 «Діагноз». Документальний телефільм.
15.00 Телевізійний музичний абонемент. Е. Гілельс.
17.00 Світ, в якому ми живемо. Фільми режисера В. Гладишева.
17.40 Ази кар'єри. Спецвипуск.
18.40 Київська панорама*.
19.10 «Незабутні». Сторінки життя і творчості М. Нагнибіди*.
20.00 Кубок європейських чемпіонів з футболу: «Брондбю» (Данія) — «Динамо» (Київ)*.
21.45 Реклама*.
21.50 Концерт з творів М. Леонтовича*.
22.45 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує*.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».
0.05 Естрадна програма.

ЧЕТВЕР

7 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Сніданок нашвидкоруч», «Між нами, жінками», «Скарбничка корисних порад», «Зустрічі», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Співучі голоси України. Виступає Державний заслужений академічний український народний хор імені Г. Верьовки.
10.30 Художній фільм «Циганка Аза».
12.00 УТН.
12.10 «Кукурік і К°».
13.10 Документальні фільми «Українська палітра», «На зелену неділю».
13.45 Мультфільм «Хай живе Сервац».
14.50 «Меланхолійний вальс». Відеофільм-вистава.
15.40 Альфа і Омега. Науково-пізнавальна програма.
16.25 Музичний глобус.
17.30 Кіноконцерт. Сторінки улюблених фільмів.
18.30 «Доля». Телевізійний нарис.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Виступає тріо «Либідь».
21.25 Прем'єра документального телефільму «Щаслива» (студія «Укртелефільм»).
21.45 Прем'єра художнього телефільму «Гріх». 1 серія (студія «Укртелефільм»).
23.00 УТН.
23.15 Прем'єра художнього телефільму «Гріх». 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Прем'єра документального фільму «Анастасія».
8.10 Ці старі добрі пісні...
9.00 «Пережите». Фільм 1.
9.15 Мультфільми.
10.00 Інформаційний випуск.
10.10 «Пережите». Фільм 2.
10.25 Історія і люди. Хроніка часів французької революції.
11.25 «Чудовисько». Мультфільм.
11.35 «Зітри випадкові риси». Поетична композиція.
12.00 «Пережите». Фільм 3.
12.15 Художній фільм «Невловимі месники».
13.30 «Ех ти, Тишко, Тишко». Мультфільм.
13.45 «Пережите». Фільм 4.
14.00 Хокейний турнір «Мільйон на льоду». Кубок «Аліси».
17.00 «Пережите». Фільм 5.
17.25 Інформаційний випуск.
17.35 Концерт артистів балету.
18.00 Мультфільм.
18.20 «Гортаючи сторінки». Циркова програма.
19.20 «Пережите». Фільм 6.
19.35 «Ми із джазу». Художній фільм.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 «Пережите». Фільм 7.
22.10 «Віват, Санкт-Петербург».
23.40 ТСН.
23.55 Футбольний огляд.
0.25 «Ми із джазу». Художній фільм.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 «Виконання бажань». Мультфільм.
8.50 Прем'єра документального телефільму «Дерев'яні чоловічки художника Жигальцева».
9.10 Концерт Державного академічного російського народного хору ім. М. Пятницького.
10.00 Декрет про землю. Благодійний марафон.
14.00 Леся Українка. «Бояриня». Вистава*.
15.20 Фільм-концерт «За байраком байрак»*.
16.00 «Треба жити ризикуючи». Художній фільм (Франція).
17.35 Документальний телефільм «Володимир Роянов та його полонянки»*.
18.00 Парламентський вісник Росії.
18.15 Футбол. Кубок УЕФА. 1/16 фіналу. «Торпедо» (Москва) — «Сігма» (Оломоуц).
19.45 Особиста думка.
20.00 Вісті.
20.20 Прем'єра документального телефільму «Друга російська революція». 1 серія.
21.15 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».
0.20 Естрадна програма.

П'ЯТНИЦЯ

8 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, «Парламентський коментар», «Осінні ярмарки», «Сучасна людина», «Біблія», «Школа виживання», «Гостя з минулого», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 «На хвилі дружби». Концерт артистів Нижегородського театру опери та балету імені О. Пушкіна.
10.05 Документальний телефільм «Соната».
10.30 Музичний фільм «Весілля сойок».
11.45 «Сповідь». Тарас Петриненко.
12.50 УТН.
13.00 Дитячий телетеатр. «Смачного, Тигрe!».
13.50 Живе слово. Незалежність суверенної України.
14.35 «Мазлтов» Щастя вам! Концерт дитячих єврейських колективів.
15.05 Вперше на екрані УТ. Художній фільм із субтитрами «Смерть манекенниці».
16.25 Документальний фільм «Благословенні кольори».
16.45 І. Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я». Вистава.
19.00 УТН.
19.30 Театр і час. «Чи легко бути директором».
20.30 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Біла сюїта» на музику П. Чайковського.
21.45 Віче.
23.15 УТН.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Мультфільми.
8.30 ТСН.
8.45 Тхеквондо. Кубок «Самсунг».
9.00 Прем'єра телефільму «Спогади про «Коров'ячий марш».
10.00 Додаток до «Кінопанорами». Всесоюзний фестиваль телефільмів у Саратові.
10.30 У дні шкільних канікул. «На балу у Попелюшки».
11.30 Фільми режисера С. Колосова. «Пам'ятай ім'я своє».
13.10 Зустріч з Ларисою Трухиною.
13.40 У дні шкільних канікул. Художній фільм «Нові пригоди невловимих».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Прем'єра документального фільму «Чи буде комунізм».
16.30 Пісня-91.
18.00 «Синиччин календар. Осінь». Мультфільм.
18.05 «Балада про кохання». Кіноконцерт.
18.35 Хвилини поезії.
18.45 Прем'єра художнього телефільму «Машенька».
20.00 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 «ВіД» представляє. У перерві — 23.05 ТСН.
1.10 «З життя відпочиваючих». Художній фільм.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільм.
8.35 Театри світу у Німеччині.
9.05 Прем'єра документального телефільму «В афішах не значиться». Про роботу каскадерів.
9.50 «Грай, гармонь».
11.00 Грані.
12.00 «К-2» представляє.
12.45 Запрошує Центральний Будинок архітектора.
14.00 Музичний фільм «Ніч у маю»*.
15.00 І. Карпенко-Карий. «Мартин Боруля». Вистава Чернігівського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка*.
16.55 Майстри гумору. Остап Вишня*.
17.35 Фільм Ю. Подніекса «Ми». Частина 1.
18.30 «Червоні і білі».
19.00 Чортове колесо. Концерт рок-групи «Авіа».
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Музичний фільм «Дума»*.
21.15 Художній фільм «Пси».
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».
0.20 М. Жванецький. Вибране.

СУБОТА

9 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Фільм-опера «Лючія ді Ламмермур».
9.15 Документальний фільм «Охота».
9.35 УТН.
9.50 Вперше на екрані УТ. Мультфільм «Як проводять канікули Болек і Льолек».
10.55 П. Загребельний. «Роксолана». Вистава Донецького українського музично-драматичного театру імені Артема.
14.05 УТН.
14.15 Доброго вам здоров'я. Сучасні можливості нейрохірургії.
14.45 Мультфільми «Скарб», «Ось тобі й на».
15.00 Круглий стіл. «Фонд» обдарованим дітям.
16.30 «Михайло Грушевський». Про міжнародну конференцію, присвячену 125-річчю з дня народження видатного історика та громадського діяча.
17.10 Говоримо українською.
17.30 Художній фільм «Лимерівна». За п'єсою Панаса Мирного.
19.00 УТН.
19.30 Художній телефільм «Гори димлять». 1 серія.
20.50 На добраніч, діти!
21.00 Музичний фільм «Мого батька пісні».
21.10 Реклама.
21.30 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.30 Вечірній вісник.
0.00 УТН.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Кицьчин дім». Мультфільм.
7.00 Ритмічна гімнастика.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 Паралельні світи.
9.30 Ранкова розважальна програма.
10.00 «Бурда моден» пропонує...
10.30 Гонг.
11.30 Здоров'я.
12.00 У світі тварин.
12.45 Вперше на екрані. Художній фільм «Корона Російської імперії, Або знову невловимі». 1 і 2 серії.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Кіносерпантин.
16.45 Екологічні новини.
17.00 Танці під народну музику. Ансамбль «Хейке-Одорі» (Японія).
17.20 «Чудовий град Москов». Фільм 3.
17.50 Виступає дипломант телерадіоконкурсу «Голоси Росії» Р. Султан'гареєва.
18.05 І Московський міжнародний турнір з ашихара-карате.
19.05 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 19 серія.
19.30 Прем'єра короткометражного художнього телефільму «Важелі».
20.00 «Щасливий випадок». Телевізійна вікторина.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Вперше на екрані. Художній фільм «Десять негренят». 1 і 2 серії.
23.50 ТСН.
0.05 Авторалі «Крим-91».
0.35 П'ять плюс.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Скарби Пскова.
9.00 В очікуванні сонця.
9.30 Фільм для дітей «Зооконференція».
10.00 Джаз-тайм.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.20 Музична колекція.
13.40 АНТ — життя після смерті.
14.00 Теніс. «Кубок Кремля».
15.45 Дім на Чистих Прудах.
17.10 Фестиваль клоунів. Передача 1.
17.55 Документальний телефільм «Благовіст»*.
18.55 Парламентський вісник Росії.
19.10 Познер і Донахью. Щотижнева програма із США.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 СКВ.
20.45 Музичний фільм «Посмішки Нечипорівки»*.
22.00 Кримінальний канал. Цілком таємно.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».
0.20 Росмузімпорт.

НЕДІЛЯ

10 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Пісні В. Шаповаленка.
8.20 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.20 УТН.
9.35 З ІІ Міжнародного фестивалю української музики.
10.30 Художній фільм «Операція «И» та інші пригоди Шурика».
12.00 УТН.
12.10 «Як у нас на Україні». Вистава Черкаського українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка.
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Теляспортарена.
17.40 Національний хіт-парад. Музичне телешоу.
19.00 УТН.
19.30 «Надвечір'я». Передача для людей старшого віку.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.25 Художній телефільм «Гори димлять». 2 серія.
22.35 Реклама.
22.55 Вечірній вісник.
23.25 У колі друзів.
0.10 УТН.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Ритмічна гімнастика.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Наш сад.
9.15 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
10.30 Ранкова зірка.
11.30 Зигзаг удачі. Телевізійна вікторина.
12.30 Клуб мандрівників.
13.30 Сільська година.
14.15 Людина і закон.
15.00 ТСН.
15.15 Екологічний бумеранг. Спецвипуск «Джамборі-91».
16.15 Бальні танці. «Супер-кубок світу 91».
17.20 Народні казки і притчі різних країн.
17.25 Міжнародна панорама.
18.10 «Уолт Дісней представляє...»
19.00 Недільний кінозал.
19.20 Вперше на екрані. Художній фільм «Холодне літо 53-го».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Концерт, присвячений Дню міліції. У перерві — 23.15 Футбольний огляд і ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку ставай.
8.20 «Нащо Самарі монастирі». Відеофільм Самарського телебачення.
9.20 «До Нової Землі». Документальний фільм.
10.00 Музика нашої молодості.
10.45 Дубль-В. Інформаційно-розважальна програма.
11.15 Невідома Росія. «Таруські сторінки».
12.15 Музичний фільм «Спомин»*.
13.20 «Відсвіти». Чи бути Академії мистецтв!*
14.35 Концерт артистів балету*.
15.45 СКВ.
16.00 Паралелі. Кумедні ігри.
16.30 Фестиваль клоунів. Передача 2.
17.00 Ж. Сіменон. «Сім хрестиків у записній книжці». Телевистава.
18.45 «Коли засвічуються зірки...». На фестивалі акторської пісні ім. А. Миронова.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «Друга російська революція». Документальний телефільм. 1 серія.
21.30 Телебіржа інформує*.
22.00 Музичний фільм «Кобзо моя»*.
23.00 Вісті.
23.20 Теніс. «Кубок Кремля».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ — оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ — редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Член редколегії — Анатолій Солонський.
Чергові редактори — Володимир Сіробаба, Володимир Савцов.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюско.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Валентина Восколович, Галина Каблак, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 157.100

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315213.